

Forord

All bruk av vold krenker grunnleggende menneskerettigheter og er i strid med norsk lov. Vold og overgrep i familien og i parforhold er særlig alvorlig og har omfattende konsekvenser for de som rammes. Fordi volden utøves av en person man i utgangspunktet har et tillitsforhold til vil volden kunne bidra til å redusere selvfølelse og opplevelse av trygghet. I tillegg vet vi at vold i nære relasjoner kan ha store konsekvenser for fysisk- og psykisk helse, sosiale relasjoner utenfor familien, arbeid og økonomi.

I dag er vold i nære relasjoner på mange måter blitt et offentlig anliggende. Voldsmålingene som har vært gjennomført i 2003, 2005 og 2008 er uttrykk for det. Voldsmålingene er ett av flere tiltak som har vært igangsatt fra regjeringshold for å skape oppmerksomhet og kunnskap om problematikken. Samtidig som vold i nære relasjoner har blitt et offentlig anliggende er det å bli utsatt for vold og overgrep av en du har valgt å dele livet med, eller en du har ett tillits- eller avhengighetsforhold til, fortsatt tabubelagt. Ikke minst gjelder dette barn og menn som blir utsatt for vold i hjemmet av et nært familiemedlem. Det er derfor svært viktig at arbeidet med å synliggjøre problematikken i det offentlige prioriteres også i årene fremover.

Gjennom 50 tiltak i handlingsplanen Vendepunkt – Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011 viderefører Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Justis- og politidepartementet arbeidet mot vold i nære relasjoner. En av hovedmålsetningene med handlingsplanen er å bidra til at politi, utdanningsinstitusjoner og hjelpeapparatet blir bedre skolert, mer samordnet og dyktigere til å avdekke, forebygge og ivareta de mange og sammensatte problemstillingene vold i nære relasjoner reiser. Voldsmålingen er et viktig ledd i arbeidet med å synliggjøre i hvilken grad hjelpeapparatet arbeider med slike saker. I tillegg vil målingen kunne bidra til å synliggjøre hvilke instanser i hjelpeapparatet utsatte betrakter som ”steder å henvende seg” dersom de utsettes for vold i nære relasjoner.

Voldsmålingen har som nevnt blitt gjennomført tidligere både i 2003 og i 2005. Justis- og politidepartementets ønske er at en slik måling blir gjennomført hvert andre år. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress har på oppdrag fra departementet målt antallet henvendelser om vold i nære relasjoner til politi og øvrige hjelpeapparat i en tilfeldig valgt uke. Målingen gir ikke et vitenskapelig eller representativt bilde av omfanget av vold i nære relasjoner. Målingen er ikke utformet til å skulle dekke et slikt formål. Derimot er målingen en ”pulsmåling” på hvordan *trykket* på hjelpeapparatet er når det gjelder henvendelser om vold i nære relasjoner i løpet av en tilfeldig valgt uke. Et av hovedmålene med en ny voldsmåling har vært å se om økt fokus på problematikken fører til flere registreringer innen den enkelte instans. En sammenligning av tall fra 2003, 2005 og 2008 vil kunne gi oss noen indikasjoner på det.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og Justis- og politidepartementet vil med dette rette en stor takk til de instansene som deltok i målinga 18.-26. september 2008. Det sier seg selv at uten deltagelse fra disse instansene ville det ikke være mulig å gjennomføre en slik måling. NKVTS og departementet håper at voldsmålingen og denne rapporten vil være til nytte i det videre arbeidet mot vold i nære relasjonar.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	7
1 Bakgrunn.....	12
1.1 Justis- og polititdepartementets voldsmåling 2003 og 2005.....	13
1.2 Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner - ”Vendepunkt” 2007 – 2011.....	14
2 Design og praktisk gjennomføring.....	15
2.1 Samarbeidspartnere	15
2.2 Instansene	16
2.3 Tidspunkt for målingen	17
2.4 Kontakt med og motivering av instansene	17
2.5 Utarbeiding av registreringsskjema.....	18
2.5.1 Pilotundersøkelse	20
2.6 Metodiske utfordringer.....	21
3 Utvalg og feilkilder	24
3.1 Utvalg og svarprosent	24
3.2 Fylkes- og regionsoversikt	29
3.2 Fortolkninger og feilkilder	30
3.3 Hva sier tallene i målingen noe om?	31
4 Kontakten med hjelpeapparatet.....	33
4.1 Hvem tok kontakt?	33
4.2 Kontaktform	36
4.3 Kontakt etablert før måleuken.....	38
4.4 Kontakt med registeringsinstansen tidligere i kampanjeuken	41
4.5 Kjønn og type instans.....	43
4.6 Brukere som er i kontakt med flere instanser.....	45
5 De registrerte henvendelsene	49
5.1 Opplysninger om den utsatte.....	49
5.2 Opplysninger om volden	51

5.3	Opplysninger om voldsutøver(ne).....	54
5.4	Opplysninger om relasjonen mellom voldsutsatt og voldsutøver(e)	56
5.5	Lignende vold tidligere	57
6	Barns kontakt med hjelpeapparatet	59
6.1	Barn utsatt/vitne	67
	Litteratur	69

Tabelloversikt

Tabell 3.1	<i>Svarprosent fra målingen. Absolutte tall og prosent.</i>	25
Tabell 3.2	<i>Instanser som utgjør datamaterialet. Absolutte tall.</i>	25
Tabell 3.3	<i>Fordeling mellom ulike instanser. Absolutte tall og prosent.</i>	26
Tabell 3.4	<i>Gjennomsnittlig antall voldssaker for de ulike instanser i løpet av måleuken. Absolutte tall.</i>	27
Tabell 3.5	<i>Antallet henvendelser fordelt på helseregion og fylke og befolkningsgrunnlag.</i>	29
Tabell 4.1	<i>Hvem tok kontakt? Absolutte tall og prosent.</i>	34
Tabell 4.2	<i>Hvem tok kontakt – instanstype. Absolutte tall og prosent.</i>	35
Tabell 4.3	<i>Fordeling ulike kontaktformer. Absolutte tall og prosent.</i>	36
Tabell 4.4	<i>Hvem tok kontakt – kontakform. Absolutte tall og prosent.</i>	37
Tabell 4.5	<i>Kontaktform for ulike instanser. Prosent. (N=1357)</i>	38
Tabell 4.6	<i>Instanstype og tidligere kontakt. Prosent.</i>	39
Tabell 4.7	<i>Registrert eller ny bruker. Hvem tok kontakt? Absolutte tall og prosent.</i>	39
Tabell 4.10	<i>Voldsutsattes kjønn og tidligere kontakt 2008. Prosent.</i>	40
Tabell 4.9	<i>Type vold og tidligere kontakt. Prosent</i>	40
Tabell 4.12	<i>Kontakt med instansen tidligere i måleuken. Absolutte tall og prosent.</i>	41
Tabell 4.13	<i>Kontakt med instansen tidligere i kampanjeuken/registrert eller ny bruker. Absolutte tall og prosent.</i>	42
Tabell 4.11	<i>Den voldsutsatte kjønn og type instans 2008. Prosent.</i> ..	43
Tabell 4.14	<i>Henvendelser der den utsatte også har vært i kontakt med andre instanser. Absolutt tall og prosent (N=1357).</i>	46
Tabell 4.15	<i>Gjennomsnittlig tall på kontakter med andre instanser i hver sak for de ulike instanstypene.</i>	46
Tabell 4.16	<i>Andre instanser. Henvisninger fra andre instanser. Absolutte tall.</i>	47
Tabell 4.17	<i>Kontakt med andre instanser. Henvisninger til andre instanser. Absolutte tall.</i>	48

Tabell 5.1	<i>Voldutsatt – kjønn og alder. Absolutte tall og prosent...</i>	50
Tabell 5.2	<i>Voldstyper og voldsutsattes kjønn. Prosent.....</i>	51
Tabell 5.3	<i>Voldstyper og alder. Prosent.....</i>	52
Tabell 5.4	<i>Henvendelser som gjelder vold i eget hjem. Absolutte tall og prosent (N=1380).....</i>	53
Tabell 5.5	<i>Andre arenaer for vold. Prosent. ....</i>	53
Tabell 5.6	<i>Når skjedde volden/truslene sist gang. Absolutte tall og prosent.....</i>	54
Tabell 5.7	<i>Voldsutøver(ne) – kjønn og alder. Absolutte tall og prosent.....</i>	55
Tabell 5.8	<i>Tilknytning til voldsutøver, voldsutsattes kjønn og alder. Absolutte tall. ....</i>	56
Tabell 4.8	<i>Henvendelser der personen har opplevd lignende vold fra samme voldsutøver tidligere. Absolutte tall og prosent.</i>	57
Tabell 6.1	<i>Barn med egne saker registrert i hjelpeapparatet. Absolutte tall og prosent. ....</i>	59
Tabell 6.2	<i>Voldutsatt barn og kjønn. Absolutte tall og prosent. ....</i>	60
Tabell 6.3	<i>Typer vold som barn var utsatt for. Absolutte tall og prosent. (N=274).....</i>	61
Tabell 6.4	<i>Utøvers kjønn. Absolutte tall og prosent (N=308) .....</i>	62
Tabell 6.5	<i>Utøvers alder. Absolutte tall og prosent (N=263). ....</i>	62
Tabell 6.6	<i>Barn (gutt og jente) og relasjon til utøver. Absolutte tall og prosent (N=218).....</i>	63
Tabell 6.7	<i>Utsatt for lignende vold tidligere fra samme voldsutøver. Absolutte tall og prosent. ....</i>	64
Tabell 6.8	<i>Hvor fant volden sted? Absolutte tall. ....</i>	64
Tabell 6.9	<i>Registrert eller ny bruker. Prosent.....</i>	65
Tabell 6.10	<i>Kontakt med instansen tidligere i kampanjeuken. Prosent.</i>	65
Tabell 6.11	<i>Kontakt med andre instanser i saker som omhandler barn. Absolutte tall.....</i>	66
Tabell 6.12	<i>Har den utsatte barn/søsken under 18 år? Absolutte tall og prosent.....</i>	67
Tabell 6.13	<i>Har den utsatte barn/søsken som er vitne til vold/utsatt for vold og intans. Absolutte tall. ....</i>	68

Sammendrag

Justis- og politidepartementets voldsmåling skal bidra til å gi et bilde av hjelpeapparatets arbeid med saker som involverer vold og overgrep mellom nære familiemedlemmer. I tillegg skal målingen bidra til å gi en indikasjon på hvor mange slike saker instansene kommer i kontakt med i løpet av en tilfeldig valgt uke. Opplegget for voldsmålingen sikrer ikke representativitet og er ikke ment å være en vitenskaplig undersøkelse. Resultatene må derfor tolkes med forsiktighet. Voldsmålingen gir oss likevel viktig informasjon som kan benyttes i det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner.

334 instanser, fordelt på krisesentre, familievernkontor, politidistrikt, rådgivningskontor for kriminalitetsofre, vern for eldre kontor, legevakter/overgrepsmottakt, sosialtjenester og barneverntjenester, var kontaktet i forbindelse med målingen. 230 av disse deltok. 171 av disse igjen hadde registrert henvendelser som omhandlet vold i nære relasjoner i løpet av måleuken.

Ved de to tidligere målingene har man i stor grad oppsummert resultatene med utgangspunkt i den utsatte, det vil si voldsofferet. Man har fokusert på hvor mange ”ofre” for vold i nære relasjoner som har henvendt seg til hjelpeapparatet i løpet av måleuken. NKVTS vil i følgende oppsummering presisere at det vi primært måler er hjelpeapparatets arbeid med slike saker i løpet av en uke. Hvordan ulike instanser fokuserer på, tar i mot henvendelser og arbeider med saker som omhandler vold i nære relasjoner er interessant i seg selv, fordi vi vet at det fortsatt er sånn at mange vegrer seg for å ta kontakt med de ulike hjelpeinstansene. Statstisk sentralbyrås periodiske undersøkelser av forekomsten av vold i befolkningen tyder på at det de senere årene ikke har vært noen særlig endring i antallet som utsettes for vold i løpet av året. En økning i antallet henvendelser om

vold i nære relasjoner til de deltagende instansene sammenlignet med de foregående målingene, må derfor først og fremst tolkes som et positivt tegn på at tillitten til hjelpeapparatet er styrket. I tillegg vil en økning kunne være et tegn på at hjelpeapparatet selv er mer aktive i å kartlegge, spørre og mer presist definere hva slags saker de får inn enn tidligere.

Antallet henvendelser kan også gi oss en indikasjon på at en betydelig del av hjelpeapparatets tid går med til å ta i mot og følge opp saker som omhandler vold i nære relasjoner. Dette igjen gir oss viktig informasjon om behovet for kunnskaps- og kompetanseutvikling i hjelpeapparatet.

Tallene fra 2008 samsvarer med og bekrefter mange av funnene fra målingene gjennomført i 2005 og 2003. Samtidig ser vi noen viktige endringer i bildet som tidligere har vært tegnet.

Hovedfunnene fra voldsmålingen 2008 som følger:

- 230 instanser deltok i målingen i 2008. Dette er noen færre enn ved målingen i 2005. Likevel er det noen flere instanser som har registrert henvendelser om vold i løpet av måleuken enn ved målingen i 2005. Totalt har 171 instanser mottatt en eller flere henvendelser om vold i nære relasjoner i løpet av måleuken.
- Totalt er det registrert 1357 henvendelser i løpet av måleuken. I 2003 ble det til sammenligning registrert 1530 og i 2005 1354 henvendelser i løpet av måleuken. Det vil si at trykket på hjelpeapparatet i de ukene det har blitt målt, har vært tilnærmet likt ved de to siste målingene. Tar vi i betraktning at vi i år har en noe lavere svarprosent kan vi regne med at antallet henvendelser hadde økt noe dersom flere instanser hadde deltatt.
- Sosialtjenestene og barneverntjenestene er de instanser som er dårligst representert i målingen. Likevel ser vi at andelen henvendelser til barnevernet nesten er fordoblet siden forrige måling. I 2005 utgjorde andelen henvendelser til barnevernet 7 prosent. I årets måling utgjør andelen henvendelser til barnevernet 12 prosent. Dette kan bety at barnevernet har blitt mer bevisst denne typen problematikk, at de i større grad stiller spørsmål om vold og at registreringsrutinene er skjerpet.

-
- Krisesentrene og politiet er de instanser som mottar flest henvendelser om vold i nære relasjoner i løpet av måleuken. I gjennomsnitt mottar ett krisesenter 11 slike saker i løpet av en uke. Det enkelte politikammer mottar i gjennomsnitt 9,5 saker om vold i nære relasjoner i løpet av en uke.
  - Hjelpeinstanser og politi i Helseregion Vest har færre saker enn det befolkningsgrunnlaget skulle tilsi. Motsatt gjelder for Helseregion Sør. Her er det registrert flere henvendelser hos hjelpeinstansene enn det befolkningsgrunnlaget skulle tilsi. Det kan se ut til at det i Helseregion Sør fortsatt er et positivt trykk på å prioritere og sette fokus på saker som omhandler vold i nære relasjoner slik det også var ved målingen i 2005.
  - Ved de aller fleste henvendelser er det den voldsutsatte selv som initierer kontakten med hjelpeapparatet. I 60 prosent av henvendelsene skjer dette ved personlig oppmøte. Samtidig ser vi at et stort antall henvendelser kommer fra andre instanser. Særlig gjelder dette barnevernet hvor over halvparten av henvendelsene kom fra andre faginstanser.
  - Over halvparten av henvendelsene gjaldt personer som allerede er registrert ved den aktuelle instansen. 34 prosent var helt nye brukere. I 2005 utgjorde andelen nye brukere 37 prosent av det totale antallet henvendelser. Prosentandelen menn registrert som nye brukere er høyere enn prosentandelen kvinner registrert som nye brukere. Det er særlig legevaktene og RKKene som får henvendelser fra nye brukere.
  - I seks prosent av henvendelsene er det voldsutøver selv som tar kontakt med hjelpeinstansen. Det er særlig familievernkontorene som mottar henvendelser fra voldsutøver. Når det gjelder allerede registrerte brukere ser vi at voldsutøver tar kontakt ved nærmere 50 prosent av henvendelsene. Det kan se ut til at det for utøver er enklere å ta kontakt når det først er etablert et tillitsforhold til instansen.

- Totalt er det registrert 1380 utsatt for vold i nære relasjoner i løpet av måleuken. Det er flere utsatte enn det er henvendelser fordi en henvendelse kan gjelde flere utsatte. 1103 av det totale antallet registrerte utsatte er kvinner eller jenter, 227 er menn eller gutter. De resterende 50 utsatte vet vi ikke kjønnet på. Legevaktene får tilnærmet likt antall henvendelser fra kvinner og menn. Utover dette er det kvinner som utgjør det største trykket på hjelpeapparatet.
- 73 prosent av henvendelsene gjelder utsatte som har opplevd lignende vold fra samme voldsutøver tidligere. Disse resultatene kan tyde på at det fortsatt er mange som vegrer seg mot å ta kontakt med hjelpeapparatet før de har levd med vold og trusler over lengre tid.
- Politiet er den instans som er i mest berøring med de henvendelser som er registrert i løpet av måleuken, fulgt av barnevern og helsevesenet. Politi og legevakt er ofte de instanser som kommer først inn i saken. Det er også disse instansene som har minst kontakt med andre instanser.
- Det er krisesentrene som i absolutte tall får henvist flest saker fra andre instanser. Ser vi derimot på andelen henvendelser er det barnevern, sosialtjenesten og RKKene som får inn flest saker fra andre instanser. Ser vi på de instansen som henviser til andre er det familievern, politi og barnevern som er i minst berøring med andre instanser.
- Andelen henvendelser som gjelder menn har økt fra 15 prosent i 2005 til 16,5 i 2008. Når det gjelder barn under 18 år har antallet henvendelser økt fra 111 i 2005 mot 274 i 2008. Barn under 18 år utgjør 20 prosent av det totale antallet henvendelser. Dette er barn med egne saker registrert i hjelpeapparatet.

- Henvendelsene fra/om barn under 18 år til barnevernet er tredoblet. Tilsvarende gjelder også for krisesentrene. Familievernet har doblet antallet henvendelser som gjelder barn. Det kan se ut til at flere hjelpeinstanser enn tidligere nå er oppmerksomme på saker som omhandler barn direkte.
- Nærmere 70 prosent av henvendelsene som gjelder barn gjelder utsatthet for fysisk vold. Sammenligner vi med 2005 ser vi en økning i antallet henvendelser som gjelder psykisk vold og trusler om vold mot barn.
- I de aller fleste henvendelser om barn utsatt for vold er det en mann som er voldsutøver. I 218 av 274 saker er det mor eller far som er voldsutøver. Kun seks prosent av barna i materialet har ikke opplevd lignende vold fra samme utøver tidligere. Henvendelsene om vold mot barn gjelder vold som finner sted i eget hjem i 71 prosent av tilfellene.
- Totalt er det registrert at 1382 barn er involvert i det totale antallet henvendelser som er registrert i løpet av måleuken.

1 Bakgrunn

I august 2003 organiserte Justisdepartementet, i samarbeid med relevante departementer, direktorater, etater og organisasjoner, en ukes "telling" av vold i nære relasjoner. Målingen, som ble gjennomført av Kompetansesenter for voldsofferarbeid, var inspirert av den engelske voldsmålingen "A day to count". Hensikten med registreringen var å synliggjøre den private volden i samfunnet (vold i nære relasjoner) samt å motivere relevante aktører som politi, hjelpeapparat og lokale beslutningstakere til å prioritere innsats på området. Videre ønsket en å rette mediernes og offentlighetens søkelys på problematikken, og dermed gjøre vold i nære relasjoner til et offentlig tema. Tellingen i 2003 var den første av sitt slag i Norden. I 2005 ble NKVTS bedt om å gjennomføre en tilsvarende måling på nytt.

Erfaringene fra 2003 og 2005 tyder på at målingene førte til økt fokus på problematikken. Det har derfor vært ønsket fra Justis- og politidepartementets side å gjennomføre en ny måling i 2008. I Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011, Vendepunkt, tiltak 42 står det følgende; "Som ledd i å synliggjøre vold i nære relasjoner skal det gjennomføres en voldsmåling etter mønster av Justisdepartementets målinger i 2003 og 2005". I brev datert 2.7.2008 ble NKVTS gitt i oppdrag å gjennomføre målingen. Intensjonen ved årets måling har primært vært å sette søkelys på hjelpeapparatets arbeid med vold i nære relasjoner. En sammenligning av tall fra 2003 og 2005 vil kunne gi indikasjoner på om økt fokus på problematikken fører til flere registreringer innen den enkelte instans.

1.1 Justis- og politidepartementets voldsmåling 2003 og 2005

Med bakgrunn i den britiske undersøkelsen "A day to count" tok justisdepartementet i august 2003 og i juni 2005 initiativ til tilsvarende målinger. Fordi befolkningsgrunnlaget i Norge er vesentlig spinklere enn i Storbritannia, ble registreringsperioden utvidet til en uke. Det ble innhentet data fra alle landets fylker.

Ved målingen i 2003 deltok 219 av de 274 instansene som var invitert til å delta. I 2005 deltok 285 av 315 instanser. Dette ga en svarprosent på henholdsvis 80 og 91 prosent. I 2003 utgjorde 157 instanser grunnlaget for analysen, i 2005 gjaldt dette 167. Dette var instanser som hadde mottatt en eller flere henvendelser om vold i nære relasjoner i løpet av uken. Hensikten med målingen i 2003 og 2005 var å synliggjøre den private voldens eksistens i samfunnet, samt å motivere relevante aktører som politi, politi, hjelpeapparat og lokale beslutningstakere til å prioritere innsats på området. Videre ønsket en å rette mediernes og offentlighetens søkelys på problematikken, og dermed gjøre vold i nære relasjoner til et offentlig tema. Målet var altså ikke å kartlegge den reelle forekomsten av vold i nære relasjoner eller omfanget av hjelpeinstansenes samlede registrering av problemet på kommune- eller fylkesnivå. Tellingen i 2003 var den første av sitt slag i Norden. I 2005 ble den gjentatt.

Både i 2003 og 2005 fikk "kampanjen" god mediedekning med blant annet oppslag i VG. I følge de tidligere rapportene fra målingen har også tilbakemeldingene fra de deltagende instansene tydet på at kampanjen har inspirert til å sette fokus på problematikken.

I årets måling har vi gjort enkelte justeringer. Dette gjelder hovedsakelig fremstillingen av data innhentet i løpet av måleuken. Som tidligere nevnt er voldsmålingen ikke en befolkningsundersøkelse om utbredelse av vold i nære relasjoner i det norske samfunn. Voldsmålingen er ment som en "pulsmåling" som kan bidra til å synliggjøre den private voldens eksistens i samfunnet. I tillegg kan målingen bidra til å minne hjelpeapparatet og politi på at saker av denne karakter ofte kan ligge under overflaten av ulike typer henvendelser hjelpeapparatet får. Særlig er det viktig for hjelpeinstanser som ikke har vold som sitt primære fokus å bli oppmerksomme på dette.

1.2 Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner - ”Vendepunkt” 2007 – 2011

Regjeringen har satt i gang en rekke tiltak for å synliggjøre og nedkjempe vold i nære relasjoner. I november 2007 la Regjeringen frem en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner ”Vendepunkt (2008 – 2011). Justis- og politidepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet har gått sammen om syv hovedmålsettinger:

- Ofrene skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse
- Voldsspiralen skal brytes ved å styrke behandlingstilbudet til voldsutøveren
- Ofrene skal gis tilbud om tilrettelagte samtaler med voldsutøver
- Kunnskap og samarbeid i hjelpeapparatet skal styrkes
- Forskning og utviklingsarbeid skal iverksettes
- Vold i nære relasjoner skal synliggjøres
- Vold i nære relasjoner skal forebygges gjennom holdningsendringer

Årets voldsmåling må sees i sammenheng med punktene som omhandler synliggjøring av vold i nære relasjoner og forebygging gjennom holdningsendring. I tillegg vil målingen være et viktig bidrag i å synliggjøre behovet for kunnskap og samarbeid i hjelpeapparatet . At hele fem departementer med svært ulike arbeidsområder står bak handlingsplanen understreker behovet for tverretatlig og tverrfaglig samarbeid også på ”grasrot” nivå.

2 Design og praktisk gjennomføring

2.1 Samarbeidspartnere

Gjennomføringen av voldmåling 2008 har i hovedsak vært basert på erfaringer fra målingen i 2005. NKVTS har stått for den praktiske koordineringen og gjennomføringen av målingen. En revidering av spørreskjema har blitt foretatt, delvis basert på tilbakemeldinger fra forrige voldsmåling, delvis basert på resultater fra en innledende pilotundersøkelse der fire instanser deltok, og delvis med utgangspunkt i norsk og internasjonal forskningsbasert kunnskap om vold i nære relasjoner. Samtlige RVTS'er, Norsk Krisesenterforbund og Krisesentersekretariatet, Politidirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet (avdeling levekår og sosiale tjenester) og NAV, (Drift- og utvikling/avdeling fag, drift og utvikling/Seksjon levekår og sosiale tjenester) har blitt informert om at målingen var under opptrapping og gjennom dette blitt bedt om å bidra til å spre informasjon og å motivere de ulike instansene til deltagelse.

Synovate Norway AS har stått for trykking, utsending og optisk lesing av innsendte skjema. Hanne Sogn, forsker III ved NKVTS har forberedt undersøkelsen, gjennomført analyser av dataene og skrevet rapporten. Seksjonsleder Ole Kristian Hjemdal ved NKVTS har vært prosjektets leder.

2.2 Instansene

Ved årets måling har 230 instanser fordelt på: 24 politidistrikt, 47 krisesentre, 52 familievernkontor, 24 sosialtjenester, 45 barneverntjenester/barnevernvakter, 19 legevakter, 14 Rådgivningskontor for kriminalitetsofre (RKK) og 4 Vern for eldre kontor deltatt. Til sammen var 334 instanser oppfordret til å delta i målingen. Svarprosenten er i år på 69 prosent.

Som i 2005 var det ikke mulig å inkludere alle typer instanser som potensielt vil kunne møte vold i nære relasjoner. Det har siden 2005 blitt etablert 19 overgrepsmottak i Norge. Ved målingen i 2008 ble derfor legevaktene med overgrepsmottak inkludert i undersøkelsen. Det er også opprettet flere nye Rådgivningstjenester for kriminalitetsofre og to nye Vern for eldre kontor (Oppfølgingstjenesten i Midtbyen og Østbyen, Trondheim kommune og Livskrisehjelpen ved Bergen legevakt) siden målingen i 2005, som også ble inkludert i undersøkelsen. I tillegg til dette ba vi alle de øvrige instansene som deltok ved tellingen i 2005 om å delta. Familievernkontorene er redusert med to, det er altså inkludert 64 familievernkontor i denne omgang. Når det gjelder sosialkontor og barnevern har fire kommuner i hvert fylke blitt oppfordret til å delta, dette var også tilfelle ved målingen i 2005. Det er som ved siste måling de mest befolkningstette kommunene i hvert fylke som fikk denne henvendelsen. Når det gjelder de største byene ble utvalgte barnevern- og sosialkontor bedt om å stille. I tillegg til de overnevnte instansene ble ett pilotprosjekt i Bærum kommune invitert til å delta.

2.3 Tidspunkt for målingen

Vi fulgte tankegangen fra de foregående målingene og gjennomførte måleuken utenom skoleferie og over en uke med start og slutt midt i uken (torsdag). I og med at målingen skulle gjennomføres i en periode der høstferier avvikles ble det gjennomført en ringerunde til alle fylker/regioner for å unngå måling i de ukene høstferien skulle være. Resultatet ble at vi la målingen til uken etter de to høstferieukene (på landsbasis). Det ble deretter bestemt at målingen skulle skje f.o.m. 18. – t.o.m. 25. september 2008. Målingen ble gjennomført fra torsdag 18. september kl. 12.00 til torsdag 26. september kl. 12.00. Enkelte instanser ba om å få gjennomføre målingen også uken etter dette. Årsaken var i noen tilfeller interne seminarer, men også at skjemaer og informasjon ikke var mottatt i tide.

Et krisesenter ga oss tilbakemelding på at det hadde vært lite aktivitet i den aktuelle uken. Noe av årsaken til dette etter krisesenterets mening kunne være at det var Ramadan. Hensyn til tidspunktet for Ramadan bør derfor tas ved en senere måling.

2.4 Kontakt med og motivering av instansene

Informasjonsskriv om at målingen skulle gjennomføres det gitte tidspunkt i september ble den 20. august sendt ut til samtlige instanser som ble invitert til å delta. Vi ba om at alle som mottok informasjonsskrivet skulle gi tilbakemelding til NKVTS per e-post om at informasjonsskrivet var mottatt. Dette skulle fungere som en bekreftelse på instansens deltagelse. Seks dager før selve målingen skulle gjennomføres ble det sendt ut et nytt brev, skjemaer og en veileder til skjema, til samtlige instanser. I noen tilfeller ble det tatt kontakt med enkeltinstanser for å høre om de hadde mottatt brev og lignende.

RVTSene gjorde en viktig innsats i forhold til å ta kontakt med de instansene som tilhører deres region. RVTSene ble bedt om å hjelpe oss i å ta kontakt med familievernkontor, legevakt/overgrepsmottak, sosialtjenester og barneverntjenester i sin region.

RVTSenes innsats i denne sammenheng var viktig fordi disse enhetene er "nærmere" instansene og enkelte har også hatt tid til å opprette god kontakt med disse. Et slik tillitsforhold er viktig å bygge videre på slik at RVTSene og instansene kan bruke hverandre og samarbeide også ved senere anledninger.

Politidirektoratet gjorde fremstøt mot alle politidistriktene. Krisesenterorganisasjonene la ut info på sine nettsider og sendte personlige mailer til det enkelte krisesenter med oppfordring om å delta. I tillegg ble alle RKKene ringt opp for å sikre at de var oppmerksomme på målingen.

I etterkant av målingen har vi fått tilbakemelding på at utsendelse av skjema og veileder burde ha vært sendt ut tidligere enn det det ble gjort. Dette fordi det for enkelte kontorer kan ta tid å få informert samtlige medarbeidere og eventuelle underkontorer.

2.5 Utarbeiding av registrerings skjema

Det ble i år som ved målingen i 2005 utarbeidet et enkelt skjema med spørsmål og svaralternativer som hadde som mål å ta hensyn til de ulike instansenes egenart. Dette er i utgangspunktet en stor utfordring fordi hva slags type kontakt de ulike instansene har med personer utsatt for vold i nære relasjoner i stor grad varierer fra instans til instans.

Årets skjema bygget på skjemaet som ble sendt ut i 2005. Endringer som ble foretatt var i stor grad endringer som var anbefalt i rapporten fra målingen i 2005. I tillegg til dette endret vi rekkefølgen på spørsmålene slik at det skulle bli klarere for instansen hvilken person (hovedsubjekt) i saken man videre skulle fylle ut skjemaet på vegne av. Dette hadde det vært noen misforståelser omkring i 2005.

Vi kan heller ikke i år si at vi har lykket med å utarbeide et endelig skjema som skal kunne benyttes ved eventuelle nye målinger. I etterkant av målingen har vi blitt oppmerksomme på nye feller og feil som har oppstått som en følge av endringer som ble gjort i årets skjema. Etter vår vurdering bør man likevel

videreføre at det kun skal fylles ut ett skjema per henvendelse, og at alle instansene får tilsendt samme type skjema.

Det som må forbedres til neste måling er klargjøring av hvem som skal føres opp som hovedsubjekt (voksen eller barn), hvilken relasjon den utsatte har til utøver og videre en klargjøring av spørsmålene som skal bidra til å se på hvordan hjelpeapparatet arbeider med disse sakene. Hvis det er dette målingen primært skal si noe om, kan disse styrkes ytterligere.

2.5.1 Pilotundersøkelse

Selv om vi altså også i år endte ut med noen spørsmål som vi i etterhånd ser burde vært formulert på en annen måte, hadde vi gjort et grundig arbeid med å se igjennom og teste skjemaet før det ble sendt ut. Flere instanser (en politistasjon, et krisesenter, et barnevernskontor og en legevakt) takket ja til å teste skjemaet. Dette ga oss nyttige tilbakemeldinger som bidro til å justere skjemaet ytterligere. Vi kan med bakgrunn i dette likevel ikke si at vi nå har et skjema som vil fungere godt ved fremtidige målinger. Flere tilbakemeldinger underveis ga oss informasjon om ytterligere forbedringer som bør foretas.

Skjemaet endte ut med det samme antallet spørsmål som sist, gruppert under følgende hovedkategorier:

- Opplysninger om den utsatte
- Opplysninger om volden
- Opplysninger om voldsutøver(ne)
- Opplysninger om relasjonen mellom voldsutsatt og voldsutøver(ne)
- Opplysninger om kontakt med instansen
- Opplysninger om kontakt med andre instanser
- Opplysninger om berørte barn/søskan

”Åpne” svaralternativ var også i år unngått i størst mulig grad for å gjøre skjemaet så enkelt og så lite ressurskrevende som mulig (se kopi av skjemaet i vedlegg).

Optisk lesing av skjemaene ble gjort av Synovate Norway AS og alle registreringsskjemaer ble behandlet konfidensielt. All informasjon fra den enkelte instans er anonymisert slik at det ikke er mulig å spore tilbake til enkeltsaker.

2.6 Metodiske utfordringer

Tidsrammen var i denne omgang ikke knapp. Det var god tid til å forberede og motivere instanser i forkant av målingen. Dette er nødvendig også ved senere målinger slik at så mange instanser og andre involvert får med seg at målingen er under opptrapping og skal gjennomføres. Det første informasjonsskrivet til instansen gikk ut den 20. august, skjemaer, veileder og et nytt informasjonsskriv gikk ut den 12. september, altså seks dager før målingen startet. Vi så på det som viktig at hver enkelt instans skulle ha god tid på å forberede sine medarbeidere evt. få videresendt til politistasjoner etc. I noen tilfeller fikk vi tilbakemelding på at skjemaer og veileder hadde kommet for sent til at alle medarbeidere inklusiv resepsjonister (som tar i mot mange telefonsamtaler) hadde fått tilstrekkelig informasjon. Ved senere målinger bør dette tas hensyn til. Eventuelt kan man vurdere å sende ut et eksemplar av skjema og veileder med første informasjonsskriv som i denne omgang gikk ut omtrent en måned før selve målingen skulle gjennomføres. Også i denne omgang var det noen problemer knyttet til manglende nasjonale oversikter over adresser og telefonnummer. Ikke alle adresser var oppdatert og flere informasjonsskriv ved første utsendelse kom i retur. Dette ga oss imidlertid muligheten til å oppdatere adresselistene slik at alle skjemaer etc. ble sendt til riktig adresse ved målingen.

Ikke oppdaterte adresselister vil også ved senere målinger være en utfordring. Det bør på et eller annet tidspunkt vurderes å sette av midler til et register over aktuelle instanser/samarbeidspartnere som både RVTSene, NKVTS og også andre instanser som jobber med problematikken kan nyte godt av. Det går med unødvendig mye tid til å lage nye adresselister i forbindelse med ulike prosjekter.

Som ved målingen i 2005 ble det brukt ferdig nummererte skjemaer. I informasjonsskrivene ble det ettertrykkelig gitt beskjed om at skjemaene ikke måtte kopieres. Som i 2005 var det vanskelig å estimere hvor mange skjemaer den enkelte instans trengte. Det var ikke lagret noen informasjon om hvilke instanser som hadde brukt hvor mange skjemaer etc. Vi endte også i år ut med å sende ut i overkant av 7000 skjemaer. Dette er mange skjemaer å trykke opp når vi vet at vi ved samtlige målinger kun har fått inn i underkant av 1400 skjemaer. Ved neste måling er det viktig å benytte seg av den oversikt som nå finnes over hvilke instanser som har brukt det antallet

skjemaer de fikk tilsendt og hvilke instanser som ikke trenger å få oversendt tilsvarende antall ved neste måling.

Både ved målingen i 2003 og i 2005 var det lagt opp til at instansene selv skulle avgjøre hvilke typer hendelser som skulle defineres som vold i nære relasjoner og som dermed skulle registreres. Dette har bidratt til en del usikkerhet omkring hva slags type vold man har talt. I år bestemte vi oss for å gå ut med en definisjon som vi ba alle instanser om å forholde seg til ved utfylling av skjemaene. Definisjonen ble presentert i veiledning til utfylling av skjemaer som ble sendt ut seks dager før selve målingen. Her presiserte vi altså hvilke typer henvendelser som skulle registreres. Vi ba instansene om å forholde seg til følgende definisjon: *Vold i nære relasjoner omfatter all fysisk (inkl. seksuelle overgrep/voldtekt) og psykisk vold og trusler mellom nåværende og tidligere partnere (også kjærester) eller andre familiemedlemmer.* Formålet med å definere hva vi ønsket å måle var å sikre oss en så enhetlig registrering av hendelser som mulig.

I tillegg til dette presiserte vi i veilederen at løpende kontakt med en utsatt gjennom uken kun skulle registreres som en henvendelse. I saker der en voksen henvendte seg (mor, far eller andre) og barn var involvert enten som vitne og/eller som direkte utsatt og det av denne grunn ble opprettet en egen sak på barnet, ba vi instansene om å fylle ut ett eget skjema for barnet. I disse sakene skulle barnet altså defineres som hovedsubjekt og registreres i eget skjema. I tillegg til dette skulle det i saker der en voksen var hovedsubjekt registreres om det hovedsubjekt hadde barn og alder på barn. Dette for å få registrert barn vitne problematikk.

Hovedprinsippet for utfylling var altså en henvendelse, ett skjema. Dette innebar at det kunne fylles ut flere skjemaer per person dersom henvendelsen gjaldt samme person, men nye voldshendelser i løpet av måleuken.

Skjemaet var også i år sendt ut fra og ble returnert til Synovate Norway AS (det vil si firmaet som ”laget” og trykket skjemaet). Dette er det mest praktiske i og med at det også er dette firmaet som optisk leser skjemaene. Det kan virke som at det var noe rot i forbindelse med mottagelsen av skjemaene og registrering av mottatte skjemaer,

noe som igjen virket inn på tiden det tok å få oversendt en ferdig datafil med all informasjon.

Forsinkelsen skyltes også det at det var mange instanser som ikke meldte tilbake om de hadde vært med i måleuken eller ikke. Igjen ble det foretatt en ringerunde, om enn noe mindre omfattende enn ved målingen i 2005. Dette har virket inn på den totale svarprosenten.

3 Utvalg og feilkilder

3.1 Utvalg og svarprosent

Det har i alt vært sendt ut skjemaer til 334 instanser, fordelt på barnevern, familievern, krisesentre, legevakt/overgrepsmottak, politidistrikt, Rådgivningskontor for kriminalitetsofre, sosialtjenesten og Vern for eldre kontor. I tillegg har vi inkludert et pilotprosjekt i Bærum som har til formål å koordinere saker som omhandler vold i nære relasjoner mellom hjelpeinstansene. Av disse deltok 230 instanser i målingen. Det gir oss en svarprosent på 69 prosent.

Ved målingen i 2005 ble det gjennomført en forholdsvis omfattende ringerunde til instanser som ikke hadde sendt inn skjemaer. Dette førte til at svarprosenten var på over 90 prosent. Vi har i år kun valgt å purre på enkelte instanser. Sosialtjenesten, barnevern og familievern har ikke blitt purret. Som det går frem av tabellen nedenfor er det særlig sosialtjenesten og barnevernet som ikke har rapportert inn. Om dette er fordi de ikke har hatt noen henvendelser i løpet av uken, eller om det er fordi de faktisk ikke har deltatt i målingen, vet vi ikke med sikkerhet. At vi ikke har gjennomført en purring ovenfor disse instansene bidrar sannsynligvis til den lavere svarprosenten sammenlignet med de foregående målingene.

Tabellen nedenfor viser hvor mange instanser som ble forespurt om å delta i målingen, hvor mange som sendte inn skjemaer og svarprosent.

Tabell 3.1 *Svarprosent fra målingen. Absolutte tall og prosent.*

Forespurte instanser	Svar fra		
	Antall	Antall	Prosent
Barnevern	76	45	59
Familievern	64	52	81
Krisesenter	51	47	92
Legevakt	19	19	100
Politiet	27	24	89
RKK	14	14	100
Sosialtjeneste	76	24	31
Vern for eldre	4	4	100
Annet	1	1	100
Total	334	230	69

Instansene var i utgangspunktet blitt bedt om å sende samtlige skjemaer tilbake, det vil si både utfylte og utfylte skjemaer. Dette ble gjort i et stort antall tilfeller, men det var også mange instanser som ikke lot høre fra seg. Grunnen til at vi ba om dette var at vi ønsket å få en oversikt over det totale antallet instanser som hadde deltatt, uavhengig av om de hadde fått henvendelser eller ikke i løpet av måleuken. De instanser som kun har sendt inn utfylte skjemaer betraktes altså også som deltagende instanser. De innstanser som ikke har sendt inn verken utfylte eller utfylte skjemaer er registrert som ikke deltagende. Det vil si at det kan være flere instanser som har deltatt i målingen enn det tabellen over viser, men i og med at vi ikke har fått noen form for tilbakemelding er instansene ikke registrert som deltagende.

Tabell 3.2 *Instanser som utgjør datamaterialet. Absolutte tall.*

	Antall
Barnevern	32
Familievern	44
Krisesenter	42
Legevakt/Overgrepsmottak	9
Politiet	21
RKK	9
Launch Internet Explorer Browser.Ink	10
Sosialtjeneste	3
Vern for eldre	1
Annet	1
Total	171

Tabellen over viser hvilke instanser som fylte ut ett eller flere skjemaer i løpet av måleuken. Det er disse instansene som utgjør datagrunnlaget for voldsmålingen 2008.

Alle instanser skulle kun registrere voldshendelser som med utgangspunkt i vår definisjon kunne forstås som vold i nære relasjoner¹. Enkelte instanser har ikke fått henvendelser om slik vold i løpet av måleuken. Når vi trekker fra disse instansene sitter vi igjen med 171 instanser. Ved disse instansene har det i løpet av måleuken vært registrert 1357 henvendelser der hele eller deler av problematikken i de innkomne sakene, omhandlet vold i nære relasjoner. Disse henvendelsene fordeler seg på de ulike instansene på følgende måte.

Tabell 3.3 *Fordeling mellom ulike instanser. Absolutte tall og prosent.*

	Antall	Prosent
Barnevern	161	12
Familievern	346	26
Krisesenter	519	38
Legevakt/Overgrepsmottak	35	3
Politiet	227	17
RKK	35	3
Sosialtjeneste	8	0
Vern for eldre	21	1
Annet	5	0
Total	1357	100

I 2005 besto mer enn 80 prosent av henvendelsene om vold i nære relasjoner av kontakter med krisesenter, familievern, og politi. Tilsvarende tall finner vi også i 2008. Sammenligner vi derimot antallet henvendelser til barnevern i 2005 (7 prosent) med 2008 ser vi at antallet henvendelser til barnevernet nesten er fordoblet. I og med at det kun er et utvalg barneverntjenester, sosialtjenester og legevakter som er blitt invitert til å delta vil målingen generelt sett kunne gi et noe skjevt bilde av hvilke instanser personer som er utsatt for vold i nære relasjoner kommer i kontakt med. Med deltagelse fra samtlige sosialtjenester, barneverntjenester og legevakter er det store muligheter for at bildet ville ha sett noe annerledes ut.

¹ Se definisjon side 21 i rapporten

Tabell 3.4 *Gjennomsnittlig antall voldssaker for de ulike instanser i løpet av måleuken. Absolutte tall².*

	Antall
Barnevern	3,6
Familievern	6,7
Krisesenter	11,0
Legevakt	1,8
Politiet	9,5
RKK	2,5
Sosialtjeneste	0,3
Vern for eldre	5,2
Annet	5
Total	6,0

Som ved målingen i 2005 finner vi et høyt gjennomsnittlig antall saker i løpet av måleuken for krisesentrene. I 2005 fant man også høye gjennomsnittstall for Vern for eldre, det finner vi ikke i årets måling. Også for politiet er gjennomsnittstallet høyt. Vi vet fra målingen i 2005 at politiet hadde en kraftig økning i registrerte henvendelser fra 2003 – 2005. Økende fokus og aktivitet knyttet til familievoldssaker i politiet ble løftet frem som en forklaring på denne økningen. Tilsvarende økning finner vi ikke ved årets måling, derimot har antallet henvendelser til politiet gått noe ned. I gjennomsnitt 9,6 saker i 2008 mot 12 saker i 2005. Interessant er det derimot å se at barnevernet har økt det gjennomsnittlig antall henvendelser med 2,9 saker fra 2003. Da var barnevernet registrert med gjennomsnittlig 1,6 saker i løpet av måleuken. Årsaken til dette kan være at barnevernet selv har satt et økt fokus på slike saker og arbeider bedre og mer intensivt med denne type saker, og at flere av den grunn tar kontakt med barnevernet.

² Her er det tatt utgangspunktet i de 230 instansene som deltok i målingen, ikke bare de 171 instansene som hadde registrert henvendelser i løpet av måleuken.

På den andre siden har sosialtjenesten, RKKene og legevaktene/overgrepsmottakene lave gjennomsnittsverdier i denne målingen. 10 av de 19 legevaktene/overgrepsmottakene registrerte ikke saker som omhandlet vold i nære relasjoner i måleuken mens de øvrige ni legevaktene registrerte 35 saker til sammen. Når det gjelder sosialtjenesten er de absolutt dårligst representert i målingen, slik de også var ved målingen i 2005. 20 sosialkontor har deltatt på landsbasis, det vil si 25 prosent av alle sosialkontor. Kun 10 av disse kontorene har registrert henvendelser som gjelder vold i nære relasjoner. Vi vet at det ikke er sånn at voldsutsatte ikke bruker sosialtjenester. Tvert i mot finner man ofte voldsutsatte i grupper med lavere sosioøkonomisk status og som en følge av dette også grupper av mennesker med større hjelpebehov (Pape og Stefansen 2004, Haaland, Clausen og Schei 2005). Sosialtjenestene som har deltatt i denne målingen har kun registrert 0,4 henvendelser ved hvert kontor. Det er ingen av kontorene som har registrert mer enn tre henvendelser i løpet av måleuken. Dette kan være en indikasjon på at brukere av sosiale tjenester ikke forholder seg til instansen som en ”melde instans” og at de heller velger å henvende seg til politi, barnevern, familievernkontor og krisesentre. Dette kan også indikere at sosialtjenesten har liten oppmerksomhet og/eller kunnskap om problematikken og at mange sosialtjenester derfor unngår å spørre, legge merke til eller mistenke vold der dette kan være en av flere årsaker til at klienten er i den situasjon som han/hun er. Det kan med bakgrunn i denne og de foregående målingene se ut til at det er nødvendig med et sterkere fokus på voldsproblematikk i sosialtjenestene.

4.2 Fylkes- og regionsoversikt

En fylkes- og regionsoversikt kan gi oss et bilde på hvor mange saker/henvendelser som blir meldt inn til hjelpeapparatet i hvert enkelt fylke og hver enkel region. I oversikten nedenfor sammenligner vi andelen henvendelser i de ulike regionene med befolkningsandelen i regionene.

Tabell 3.5 *Antallet henvendelser fordelt på helseregion og fylke og befolkningsgrunnlag.*

	(N=1357)	Prosent av materialet	Prosent av befolkningen	Differanse materiale/ befolkningsgrunnlag
Finnmark	49	3,6	1,5	+2,2
Nordland	80	5,9	4,9	+0,8
Troms	25	1,8	3,3	-1,5
Helseregion Nord	154	11,3	9,7	+1,6
Møre og Romsdal	59	4,3	5,2	-0,9
Nord-Trøndelag	16	1,2	2,7	-1,1
Sør-Trøndelag	55	4,0	5,9	-2,0
Helseregion Midt	130	9,5	13,9	-4,1
Aust-Agder	49	3,6	2,2	1,5
Buskerud	91	6,7	5,3	1,3
Telemark	40	2,9	3,5	-0,5
Vest-Agder	69	5,1	3,5	2,0
Vestfold	82	6,0	4,7	1,2
Helseregion Sør	331	24,3	19,3	+5,3
Hordaland	104	7,7	9,7	-2,2
Rogaland	79	5,8	8,7	-3,0
Sogn og Fjordane	18	1,3	2,2	0,9
Helseregion Vest	201	14,8	20,7	-6,1
Akershus	133	9,8	10,9	-1,3
Hedmark	74	5,4	3,9	1,6
Oppland	27	2,0	3,8	-1,1
Oslo	174	12,7	11,8	0,8
Østfold	133	9,8	5,6	4,0
Helseregion Øst	541	39,7	36,2	+3,5
Total	1357	100,0	100,0	0,0

I NIBR undersøkelsen av 2005 fant man at det til dels var betydelige forskjeller i andeler kvinner og menn i de ulike landsdelene som etter fylte 15 år rapporterte om at partner en eller flere ganger hadde anvendt makt. Det var i de tre nordligste fylkene, samt i Trøndelagsfylkene at man fant en noe høyere andel som hadde opplevd maktbruk fra partner (Haaland, Clausen og Schei 2005).

I målingen 2008 er det Helseregion Nord som er den region der antallet innkomne henvendelser i størst mulig grad sammenfaller med befolkningsgrunnet sammenlignet med de andre helseregionene. Dette var også tilfelle ved målingen i 2005. Blant de øvrige helseregioner finner vi den største skjevfordelingen i region vest og sør. Vest har få saker i forhold til befolkningsgrunnet mens Sør har mange saker i forhold til befolkningsgrunnet.

Det er vanskelig å peke på årsakene til skjevfordelingen innen de ulike helseregionene. Som ved målingen 2005 er det særlig Vest-Agder som trekker opp snittet for Helseregion Sør. I målingen 2005 ble det påpekt at de siste årene har blitt igangsatt flere prosjekter knyttet til vold i nære relasjoner/familievold. Det er altså flere tjenester som har satt fokus på problematikken. Dette kan ha bidratt til å øke antallet henvendelser til instansene. Når det gjelder Helse region Vest er antallet henvendelser til instansene færre enn det befolkningsgrunnet skulle tilsi. Både Rogaland og Hordaland bidrar til å trekke snittet på henvendelser ned, slik var det også i 2005.

3.2 Fortolkninger og feilkilder

I en måling som dette kan det være flere mulige feilkilder. En opplagt feilkilde som også ble påpekt i rapporten fra 2005 er at de som fyller ut skjemaene fortolker voldsbegrepet ulikt og har forskjellige oppfatninger av hvilke henvendelser som skal registreres som vold i nære relasjoner. I motsetning til målingen i 2005 valgte vi i denne målingen å definere hva vi mente med vold i nære relasjoner. Dette kan ha bidratt til at instansene har hatt en mer enhetlig oppfatning av hvilke saker som skulle registreres som en henvendelse og hvilke saker som ikke skulle registreres som en henvendelse. Dette forutsetter derimot at alle instanser som var invitert til å delta forholdt seg til denne definisjonen. Og at de som var adressat for invitasjonen formidlet denne definisjonen til de som skulle være med å registrere. Det er med utgangspunkt i tilbakemeldinger fra deltagende instanser

lite sannsynlig at alle var informert om at det var en bestemt definisjon som skulle følges. Dermed sitter vi igjen med en viss usikkerhet knyttet til hva slags typer henvendelser som ble registrert. Det er altså også i år sannsynlig at ulike tolkninger av vold i nære relasjoner har blitt lagt til grunn for registreringen.

I 2005 prøvde man å unngå å registrere vold som ikke omhandlet vold i nære relasjoner. Det har også vært målet med årets måling.

I skjema og i veiledning har det vært presisert at det er henvendelser om vold i nære relasjoner som skal registreres. Tittelen på årets rapport er da også ”En uke med vold i nære relasjoner”. Det kan se ut til at vi langt på vei har lyktes i å nå frem med dette budskapet.

Det største problemet vi har hatt med årets måling er knyttet til spørsmålet om relasjon mellom den voldsutsatte og voldsutøver. Dette har i mange tilfeller blitt misforstått. På grunn av problemer knyttet til dette spørsmålet også i målingen 2005, omformulere vi spørsmålet slik at det var den utsattes relasjon til utøver som skulle registreres. Dette fordi vi tenkte det var lettere for de som skulle fylle ut skjemaet at dette spørsmålet tok utgangspunkt i hovedsubjektet, altså den som henvendte seg eller den person henvendelsen gjaldt. Det viste seg at dette ikke var noen enklere måte å registrere relasjon mellom utsatt og utøver på. Ved neste måling er det viktig at dette spørsmålet blir vurdert på nytt.

3.3 Hva sier tallene i målingen noe om?

Voldsmålingen sier noe om politiets og andre hjelpeinstansers arbeid med vold i nære relasjoner i en tilfeldig valgt uke. Målingen gir oss indikasjoner på hvor mange som søker hjelp på grunn av denne type problematikk. Målingen sier kun noe om saker/henvendelser som hjelpeapparatet kommer i kontakt med. Vi vet at det også finnes et stort antall saker som aldri blir registrert noe sted. Som det også ble påpekt i rapporten fra målingen i 2005, er voldsutsatte som blir registrert i hjelpeapparatet ikke nødvendigvis representative for voldsutsatte generelt. Det er grunn til å anta at ulike typer undersøkelser gir oss informasjon om ulike grupper utsatte og ulike former for vold.

Voldsmålingen retter seg mot hjelpeapparatet og sier derfor kun noe om de som benytter seg av et slikt tilbud. Målingen gir relativt få opplysninger om de voldsutsatte, kun kjønn og alder blir registrert. Det blir ikke registrert andre forhold slik som sosioøkonomiske

forhold, etnisk bakgrunn eller rusprobleamtikk hos utsatt og/eller utøver, men voldsmålingen er heller ikke ment å være en omfattende ”offer” undersøkelse.

Vi vet videre ingenting om ”henvendelsen” eller saken er registrert hos flere instanser den samme uken, eller om de kontaktene som har vært med andre instanser før måleuken. Målingen gir oss likevel gode indikasjoner på hvor mange instanser som er involvert i en sak og hvem som initierer kontakten.

Målingene som har blitt gjennomført er ikke direkte sammenlignbare. Selve undersøkelsen har blitt noe endret underveis, samtidig er det ulik deltagelse fra de ulike instansene fra måling til måling.

Med bakgrunn i det ovennevnte er det viktig å understreke at voldsmålingen ikke er en vitenskapelig undersøkelse, men en ”pulsmåling” eller et ”snapshot” av de henvendelser om vold i nære relasjoner politiet og det øvrige hjelpeapparatet får inn i en tilfeldig valgt uke . Det er likevel mulig å sammenligne de prosentvise tall fra målingene for å se nærmere på endringer i hjelpeapparatets arbeid med slike saker.

4 Kontakten med hjelpeapparatet

Det viktigste formålet med voldsmålingen er å synliggjøre hjelpeapparatets arbeid med vold i nære relasjoner. Målingen gir oss et bilde av hvor ”flinke” hjelpeapparatet er til å ta imot, være oppmerksomme på og registrere henvendelser som gjelder vold i nære relasjoner. Vi vet fra tidligere undersøkelser at det kan være vanskelig for den voldsutsatte å snakke med hjelpeapparatet om den volden de har opplevd. Mange instanser har historisk sett vært lite aktive i selv å undersøke om personene som henvender seg til instansen har vært utsatt for vold³. Dette er en av flere grunner til at det er interessant å se nærmere på hvordan kontakten med hjelpeapparatet blir etablert.

4.1 Hvem tok kontakt?

Spørsmålet som fremstilles i neste tabell ble innført i skjemaet ved målingen i 2005. Begrunnelsen for å ta dette inn var at det ville gi et godt bilde av hvem som er den aktive part i relasjonen mellom den voldsutsatte og hjelpeapparatet. Ved årets måling ble det lagt inn et svaralternativ i tillegg til de svaralternativ som var mulig å registrere i ved målingen i 2005. Voldsutøveren kontaktet oss, var i følge rapporten fra 2005 et viktig alternativ å legge inn. Dette var en tilbakemelding særlig familievernkontorene hadde kommet med.

---

³ Les mer om dette i ”Hjelpeapparatets rutiner for avdekking og registrering av vold”, HiO-notat 2003 nr. 13. Hjemdal og Stefansen.

Som vi så av tabell 3.3 var det totalt registrert 1357 henvendelser i løpet av måleuken. I flere av tabellene som presenteres i dette kapittelet ser vi at det totale antallet svar overstiger dette tallet. Grunnen til det er at svaralternativene ikke har vært gjensidig utelukkende.

Tabell 4.1 *Hvem tok kontakt? Absolutte tall og prosent.*

	Antall	Prosent
Den voldsutsatte kontaktet oss	757	55
Vi kontaktet den voldsutsatte	22	1
Annen faginstans kontaktet oss	311	23
Voldsutøver(ne) kontaktet oss	87	6
Andre kontaktet oss	212	15
Total	1389	100

Vi ser at det i overkant av 50 prosent av henvendelsene er den voldsutsatte selv som tok kontakt med hjelpeapparatet. Kun ved 1 prosent av henvendelsene var det hjelpeapparatet selv som tok kontakt. Dette er en forholdsvis stor nedgang fra målingen i 2005 (7 prosent). Det ser altså ikke ut til at det har skjedd noen forandring i forhold til det at det er den voldsutsatte selv som er den mest aktive part ovenfor hjelpeapparatet. Når det gjelder kontakt tatt av voldsutøver ser vi at dette gjelder ved 6 prosent av henvendelsene.

Dersom vi ser på de ulike instanstypene og hvem som tok kontakt, ser vi for alle instanser at det er den voldsutsatte som tok kontakten ved flesteparten av de registrerte henvendelsene. Når det gjelder barnevernet ser vi at en stor del av kontaktene ble gjort av andre faginstanser (52 prosent) eller "andre" (25 prosent). I 2005 ble det registrert at Vern for eldre kontorene selv tok kontakt med den voldsutsatte i 45 prosent av tilfellene, dette gjelder ikke ved årets måling. For Vern for eldre kontorene gjelder det samme bilde som for barnevernet, i 24 prosent av tilfellene var det annen faginstans som tok kontakt, ved 62 prosent av tilfellene var det "andre".

Tabell 4.2 *Hvem tok kontakt – instanstype. Absolutte tall og prosent.*

Instans	Voldsutsatt		Vi tok kontakt		Annen faginstans		Voldsutøver		Andre		Total (N=1389)	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Barnevern	28	17	12	7	84	52	7	4	40	25	171	100
Familievern	223	64	-	-	34	10	74	21	32	9	363	100
Krisesenter	279	54	3	1	152	29	1	-	81	16	516	100
Legevakt	24	69	-	-	7	20	2	6	2	6	35	100
Politi	161	71	4	2	24	11	2	1	41	18	232	100
RKK	27	77	1	3	5	14	-	-	3	9	36	100
Sosialtjeneste	6	75	2	25	-	-	-	-	-	-	8	100
Vern for eldre	5	24	-	-	5	24	-	-	13	62	23	100
Annet	4	80	-	-	-	-	1	20	-	-	5	100

4.2 Kontaktform

Tabellen nedenfor viser på hvilken måte kontakten med instansene ble etablert. Tre av kategoriene ”beboer”⁴, ”dagbruker”⁵ og ”deltager i samtalegruppe”⁶ gjelder bare for krisesentrene. SMS som svaralternativ for kontaktform er nytt av året.

Tabell 4.3 *Fordeling ulike kontaktformer. Absolutte tall og prosent.*

Kontaktform	Antall	Prosent
Personlig oppmøte	621	39
Telefon	584	37
Brev/e-post	83	5
SMS	15	1
Hjemmebesøk/utrykning	28	2
Beboer	169	11
Dagbruker	63	4
Deltaker i samtalegruppe	9	-
Annet	20	1
Total	1592	100

Som vi ser ble de aller fleste henvendelser til hjelpeapparatet gjort enten via personlig oppmøte eller via telefon. Bare ved 2 prosent av registreringene var det hjelpeapparatet selv som enten ved hjemmebesøk eller utrykning oppsøkte brukeren. I 2005 gjaldt dette 4 prosent av registreringene.

⁴ Personer som overnatter på krisesentrene en natt eller flere flere netter blir omtalt som beboer.

⁵ Personer som henvender seg til krisesentrene på dagtid blir omtalt som dagbruker. Dette kan både være personer som tidligere har bodd på krisesenteret og personer som aldri har vært på krisesenteret før.

⁶ Personer som deltar i samtalegrupper på krisesentrene. Dette kan både være personer som bor på krisesentrene og personer som kun bruker krisesentrene på dagtid.

Tabell 4.4 *Hvem tok kontakt – kontakform. Absolutte tall og prosent.*

	Voldsutsatt		Vi tok kontakt		Annen faginstans		Voldsutøver		Andre kontaktet oss	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Personlig oppmøte	433	57	12	54	88	28	61	70	65	31
Telefon	328	43	9	41	125	40	34	39	118	56
Brev/e-post	13	2	3	14	58	19	3	3	10	5
SMS	12	2	2	9	3	1	3	3	2	1
Hjemmebesøk/ utrykkning	14	2	5	23	4	1	3	3	9	4
Beboer	62	8	1	4	71	23	-	-	40	19
Dagbruker	48	6	2	9	9	3	1	1	4	2
Deltaker i samtalegruppe	7	1	1	4	2	1	-	-	1	0
Annet	6	1	-	-	8	3	2	2	8	4
Total	923	122	35	158	368	119	107	121	257	122

Ut i fra de registrerte dataene ser vi at der den voldsutsatt selv initierer kontakten var det i nærmere 60 prosent av tilfellene gjort ved personlig oppmøte. Tilsvarende gjelder også for de andre kategoriene. Når det gjelder saker der voldsutøver har initiert kontakten er dette ved 70 prosent av tilfellene gjort ved personlig oppmøte. Ser vi på svaralternativet SMS (som er ny av året) finner vi at forholdsvis få henvendelser til eller fra den voldsutsatte og mellom faginstanser skjer via SMS. Det er åpenbart at registreringsinstansene har registrert flere kontaktformer per henvendelse. Det er ikke vanskelig å se for seg at i mange saker skjer kontakten mellom hjelpeapparat og personen utsatt for vold i nære relasjoner på mange forskjellige måter over en gitt tid. I veiledningen til utfylling av skjemaene ble det ikke understreket annet enn for svaralternativet hjemmebesøk/utrykkning at det kun var den ”første” kontakten som skulle registreres. Det kan altså se ut til at det ikke bare er den ”første” kontakten som er registrert i følge tabellen over. Likevel kan tabellen være nyttig fordi den i tillegg til å si noe om hvem som tok kontakt hvordan, sier noe om hvor mye kontakt det var mellom hjelpeinstans og den utsatte. Som vi ser er det forholdsvis mange kontakter mellom instans og utsatt som har blitt registrert i måleuken.

Dersom vi ser på kontakform for ulike instanser ser vi at både familievern, legevakt og RKKene i stor grad blir kontaktet av den utsatte ved at den utsatte møter opp hos instansen. Mange av kontaktene til barnevernet, krisesentrene, politi og til sosialtjenestne

forgikk per telefon. For Vern for eldre var samtlige av henvendelsen registrert med telefon som kontaktform. Når det gjelder det siste er det i mange tilfeller naturlig at eldre ikke fysisk møter opp ved et Vern for eldre kontor på grunn av problemer med helse etc.

Tabell 4.5 *Kontaktform for ulike instanser. Prosent. (N=1357)*

	Personlig oppmøte	Telefon	Brev/ e-post	SMS	Hjemme besøk/ Utrykning	Beboer	Dag-bruiker	Deltager i samtale-gruppe	Annet
Barnevern	23	47	33	2	4	-	-	-	6
Familievern	75	31	2	1	-	1	-	-	1
Krisesenter	35	43	2	1	-	33	12	2	1
Legevakt	91	6	-	-	-	-	-	-	3
Politi	35	59	5	-	9	-	-	-	-
RKK	66	40	6	-	-	3	-	-	-
Sosialtjeneste	37	50	-	-	12	-	-	-	12
Vern for eldre	5	100	-	-	-	-	-	-	-
Annet	40	60	-	-	-	-	-	-	-

Krisesentrene ble i år ikke bedt om å oppgi antallet dager den enkelte bruker hadde bodd på senteret i løpet av kampanjeuken. I målingen i 2005 gikk det frem at antallet døgnopphold på krisesentrene registrert under kampanjeuken samsvarte med Krisesenterstatistikken⁷.

4.3 Kontakt etablert før måleuken

Når det gjaldt kontakt med hjelpeapparatet var instansene også bedt om å registrere om henvendelsen de fikk i løpet av måleuken gjaldt personer som hadde vært i kontakt med instansen *før* kampanjeuken. Ser vi på tabellen nedenfor finner vi at 55 prosent av henvendelsene gjaldt personer som allerede var registrert av den aktuelle instansen, 34 prosent var nye brukere i den aktuelle uken. I 11 prosent av henvendelsene ble det ikke registrert om det var en ny eller allerede registrert bruker. Som i 2005 er det særlig familievern, krisesentrene og sosialtjenestene som fikk henvendelser fra mange allerede registrerte brukere i måleuken. Legevakten og RKKene fikk i motsetning til de ovennevnte instansene henvendelser fra en stor andel nye brukere.

⁷ For mer informasjon se Krisesenterstatistikken fra 2004. Oslo : Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Notat ; nr. 1/2005).

Utifra det faktum at legevaktene og RKKenes oppgave er akutt inngripsjon er det naturlig at en stor andel nye brukere er registrert ved disse to instansene.

Tabell 4.6 *Instanstype og tidligere kontakt. Prosent.*

	Allerede registrert bruker	Ny bruker	Ikke opplyst	Total
Barnevern	47	44	9	158
Familievern	63	33	4	340
Krisesenter	69	25	6	502
Legevakt	9	81	10	32
Politiet	25	38	37	222
RKK	41	59	-	34
Sosialtjeneste	63	37	-	8
Vern for eldre	40	55	5	20
Annet	80	20	-	5
Total	55	34	11	1321

Om vi skiller mellom brukere som allerede er registrert ved instansen og nye brukere, ser vi at over halvparten, både når det gjelder nye og registrert brukere, selv tar kontakt med instansen. Når det gjelder allerede registrerte brukere ser vi at instansen selv tar noe mer kontakt med disse enn de nye bruker. Annen faginstans tar tilnærmet like mye kontakt med instansen om det gjelder ny eller registrert bruker. Når det gjelder registrerte brukere ser vi at voldsutøveren tar kontakt ved nærmere 50 prosent av henvendelsene. Dette siste kan tyde på at det muligens er enklere for utøveren å ta kontakt med instansen når det først er etablert kontakt og/eller et tillitsforhold til instansen.

Tabell 4.7 *Registrert eller ny bruker. Hvem tok kontakt? Absolutte tall og prosent.*

	Voldsutsatt		Vi tok kontakt		Annen faginstans		Voldsutøver		Andre	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Registrert bruker	436	60	15	2	155	21	46	6	102	14
Ny bruker	223	50	5	1	123	27	36	8	76	17
Vet ikke	86	60	1	-	30	21	4	3	29	20

Som ved målingen i 2005 ser vi av tabellen nedenfor at andelen menn som var nye brukere i måleuken er noe høyere enn andelen kvinner. I 2005 ble det påpekt at det var grunn til å anta at det var gjort en del feilregistreringer i forhold til brukere som har vært i kontakt med

instansen tidligere. Det ble eksempelvis antatt at det kan være vanskelig å skille på nye og allerede registrert brukere ved kontakt med kritesentrene i og med at henvendelsene kan være anonyme. Det ble samtidig påpekt at det likevel ikke er grunn til å tro at slik feilregistrering er skjevt fordelt mellom kjønnene. Ved målingen i 2003 var det så å si ikke noe skille mellom kjønnene når det gjalt andelen nye brukere (35 prosent for menn og 34 prosent for kvinner). Det kan være grunn til å anta at flere, uansett kjønn, har blitt oppmerksomme på at de kan henvende seg til hjelpeapparatet når det gjelder vold i nære relasjoner.

Tabell 4.8 *Voldsutsattes kjønn og tidligere kontakt 2008. Prosent.*

	Mann (N=225)	Kvinne (N=1074)	Total (N=1321)
Registrert bruker	45	57	55
Ny bruker	40	33	34
Vet ikke	15	10	11

Som vi ser av tabellen nedenfor er det relativt liten forskjell på hva slags type vold man har vært utsatt for og om personen henvendelsen gjelder har vært i kontakt med hjelpeapparatet tidligere eller ikke. Det samme resultatet fant man også i målingene i 2003 og i 2005.

Tabell 4.9 *Type vold og tidligere kontakt. Prosent*

	Fysisk vold	Seksuell vold/ voldtekt	Psykisk vold	Truslar om vold	Økonomisk /materielt overgrep	Annet
Registrert bruker	53	69	63	59	71	60
Ny bruker	36	25	39	31	24	17
Vet ikke	11	6	7	10	5	23
Total	100	100	100	100	100	100

4.4 Kontakt med registreringsinstansen tidligere i kampanjeuken

Ved målingen i 2005 ble det inkludert et nytt spørsmål som gjaldt kontakt med instansen tidligere i måleuken. Formålet med dette var å få en oversikt over hvor mange henvendelser som var registrert i kampanjeuken sammenlignet med det total antallet kontakter. Spørsmålet gir også et bilde av hvor intensivt hjelpapparatet arbeider med de enkelte saker. Totalt registrerte hjelpeapparatet 1357 ulike saker i den aktuelle måleuken. Ved 1327 av disse sakene er det registrert om henvendelsen gjelder en person som har vært i kontakt med instansen tidligere i måleuken. Vi ser av tabellen nedenfor at 16 prosent av de registrerte henvendelsene gjelder oppfølging av saker i selve måleuken. Spørsmålet om ”tidligere” kontakt ble endret fra forrige måling. Dette primært fordi vi ønsket å gjøre det enklere for instansene å fylle ut skjemaet. Vi ønsket kun å registrere om henvendelsen gjaldt en person som hadde vært i kontakt med instansen tidligere eller ikke. Svaralternativene var derfor kun ja, nei eller vet ikke på dette spørsmålet.

Tabell 4.10 *Kontakt med instansen tidligere i måleuken. Absolutte tall og prosent.*

	Total	Prosent
Nei	1034	78
Ja, en gang	108	8
Ja, to ganger	39	3
Ja, tre eller flere ganger	70	5
Vet ikke	76	6
Total	1327	100

I alt gjaldt 402 kontakter helt nye saker, dvs. kontakter registrert som førstegangskontakter for nye brukere i kampanjeuken. Andelen oppfølgingskontakter var høyere for allerede registrerte brukere (25 prosent) enn for nye brukere (10 prosent). Det kan altså også i år se ut til at det ble arbeidet mer intensivt med allerede registrerte brukere enn med nye brukere i måleuken

Tabell 4.11 *Kontakt med instansen tidligere i kampanjeuken/registrert eller ny bruker. Absolutte tall og prosent.*

	Registrert bruker		Ny bruker		Ikke opplyst	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Nei	536	74	402	90	82	57
Ja, en gang	78	11	23	5	6	4
Ja, to ganger	32	4	7	1	0	-
Ja, tre eller flere ganger	64	9	4	1	2	1
Vet ikke	9	1	12	3	54	38
Total	719	100	448	100	144	100

Tidligere undersøkelser av hjelpeapparatets innsats for personer utsatt for vold har vist at mange hjelpeinstanser ikke er oppmerksom på problematikken. Historisk sett har det vært sånn at ingen spesielle instanser har "eid" voldsofferproblematikken, da bortsett fra krisesentrene som primært har vært et tilbud til voldsutsatte kvinner. Da dette igjen ble undersøkt i forbindelse med den første landsdekkende undersøkelsen i Norge om vold i parforhold, fant man at det fortsatt er et klart underforbruk av slike tjenester i forhold til rapporterte fysiske, psykiske og relasjonelle skader som følge av vold. I tillegg fant man at dette i særlig grad gjaldt personer som var utsatt for vold i familier med barn (Haaland, Clausen og Schei 2005).

Det er ved flere anledninger påpekt at hjelpeapparatet trenger økt kompetanse og kunnskap slik at personer utsatt for vold og overgrep i familien skal få nødvendig hjelp og bistand. Hvordan kunnskap og kompetanse blant ulike hjelpeinstanser og ved relevante fag ved høyskoler og universiteter kan styrkes har blitt beskrevet i to rapporter som omhandler denne problematikken spesielt⁸. Også i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011 - Vendepunkt, er flere av tiltakene rettet mot å styrke samarbeidskompetansen og kunnskapen i hjelpeapparatet.

⁸ For mer informasjon se: Undervisning om vold ved universiteter og høyskoler. NKVTS, Notat nr. 2/2007 ved Hanne Sogn, og Forslag til felles opplæringstiltak for ansatte i relevante hjelpetjenester. NKVTS, Notat nr. 3/2007 ved Randi Saur.

4.5 Kjønn og type instans

Tabell 4.12 *Den voldsutsatte kjønn og type instans 2008. Prosent.*

	Mann (N=230)	Kvinne (N=1004)
Barnevern	41	61
Familievern	18	83
Krisesenter	5	90
Legevakt	49	49
Politiet	19	80
RKK	23	74
Sosialtjeneste	0	75
Vern for eldre	24	71
Annet	40	60
Total	17	81

⁹

Vi ser at den eneste instanstypen som har en tilnærmet lik fordeling av voldsutsatte kvinner og menn er legevaktene/overgrepsmottakene. I 2005 og 2003 var det RKKene som hadde tilnærmet lik fordeling av henvendelser fra kvinner og menn. Ser vi på årets måling er det tre ganger så mange kvinner som menn som har henvendt seg til denne instansen. Det er stor sannsynlighet for at denne forandringen i henvendelser til RKKene skyldes det fokus som har vært på denne instansen i forbindelse med at det skal opprettes grønn telefonlinje for voldtekts ofre. Det er samtidig viktig å ha i mente at RKKene registrerte forholdsvis få saker i måleuken, en må derfor være forsiktig med å trekke for bastante konklusjoner på bakgrunn av dette. Det kan likevel være viktig å følge disse forhold opp. Tidligere har RKKene hatt en mer kjønnsnøytral profil, der de har henvendt seg til alle voldsofre. Dersom RKKene nå i mindre grad appellerer til voldsutsatte menn, er dette viktig å følge videre med på.

I 2005 hadde legevakt/voldtektsmottak en sterk overrepresentasjon av henvendelser fra menn. Som vi ser av tabellen er dette ikke tilfelle ved årets måling, der det kun er legevaktene med overgrepsmottak som deltar. Som i 2005 er det ikke en jevn fordeling mellom kjønnene når det gjelder henvendelser til barnevernet. Det er likevel en noe jevnere fordeling ved årets måling enn det det var i 2005 (81 prosent kvinner og 19 prosent menn).

⁹ Vi får ikke en total på 100 i denne tabellen fordi det er enkelte henvendelser der det ikke er registrert kjønn

I undersøkelsen om Oslobefolkningens utsatthet for vold, trusler og seksuelle overgrep fant man at politiet var den instansen flest henvendte seg til (14 prosent av de voldsutsatte mennene og 12 prosent av de voldsutsatte kvinnene hadde kontaktet politiet om volden). Menns kontakt med andre instanser handlet i all hovedsak om medisinsk behandling (lege/legevakt), mens kvinner i større grad oppga at de hadde vært i kontakt med instanser som gir psykososial bistand (familievern, psykolog/psykiater).

4.6 Brukere som er i kontakt med flere instanser

Det ble også i år stilt spørsmål om den voldsutsatte var registrert også hos andre hjelpeinstanser, og i tilfelle hvilke instanser. Det ble også stilt spørsmål ved hvem som initierte denne kontakten.

Saker der personer har vært utsatt for vold i nære relasjoner er også ofte svært komplekse. Det er ved flere anledninger blitt påpekt at personer utsatt for vold vil ha mangeartede og ofte svært individuelle behov. Dersom samarbeidet mellom de ulike instansene ikke er godt nok er det grunn til å anta at dette vil påvirke den bistanden den voldsutsatte får. I tillegg påpekes det blant annet i handlingsplanen *Vold i nære relasjoner* at de voldsutsatte ofte blir kasteballer mellom ulike hjelpeinstanser og at mangel på felles forståelse mellom ulike hjelpeinstanser representerer hindringer for samarbeid (Justisdepartementet 2004). Det har ved flere anledninger blitt påpekt at samarbeidskompetansen og samarbeidet mellom instanser må styrkes. Hvordan samarbeid og samarbeidskompetanse forstås er vesentlig for hvordan denne type kompetanse utvikles i hjelpeapparatet.

Tabellen under gir en oversikt over hvor mye ulike instanser er i berøring med de henvendelsene som ble registrert i løpet av måleuken. Politiet er ved årets måling, slik som ved målingen i 2005, den instansen som er i mest berøring med de registrerte henvendelsene, fulgt av barnevern og helsevesen. Totalt sett har det vært en nedgang f.o.m 2005 når det gjelder berøring med de ulike henvendelsene blant de ulike instansene.

Tabell 4.13 *Henvendelser der den utsatte også har vært i kontakt med andre instanser. Absolutt tall og prosent (N=1357).*

Klienten hadde også kontakt med	Antall	%
Politi	397	29
Sosialtjeneste	162	12
Helsevesen	227	17
Barnevern	247	18
Familievern	130	10
Krisesenter	154	11
Psykisk helsevern	76	6
RKK	15	1
Skole/barnehage	122	9
Vern for eldre	-	-
Pleie- og omsorg	12	1
Andre	61	4

Tabellen nedenfor gir et annet bilde av instansenes kontakt med den utsatte eller andre som har vært i kontakt med instansen på vegne av den utsatte. Tabellen tar utgangspunkt i de instansene der henvendelsen er registrert og sier noe om hvor mye andre instanser har vært inne i saken.

Tabell 4.14 *Gjennomsnittlig tall på kontakter med andre instanser i hver sak for de ulike instanstypene.*

	Gjennom- snitt	Antall
Barnevern	2,2	161
Familievern	1,9	346
Krisesenter	3,1	519
Legevakt	1,4	35
Politiet	0,9	227
RKK	2,8	35
Sosialtjeneste	3,6	8
Vern for eldre	1,6	21
Annet	2,0	5
Total	2,3	1357

Som vi ser er det personene som har henvendt seg til sosialtjenesten, krisesentrene og RKKene som har kontakt med flest andre instanser og personer som har henvendt seg til politi og legevakt som har minst kontakt med andre instanser. Dette skyldes at politi og legevakt ofte er

de instanser som kommer først inn i en sak. Også i år ser vi at personer som har henvendt seg til familievern har relativt få kontakter med andre instanser. Det kan se ut til at familievern har fått lignende status som politi og legevakt når det gjelder vold i nære relasjoner, det vil si at de sees på som en relevant instans å ta kontakt med når man opplever vold i familien.

Ser vi på hvor mye kontakt med andre instanser de ulike instansene har i form av henvisninger (til/fra) får vi også et bilde av samarbeidsbehov og kompleksiteten i sakene.

Tabell 4.15 *Andre instanser. Henvisninger fra andre instanser. Absolutte tall.*

	Barne- vern	Familie- vern	Krise- senter	Lege- vakt	Politi	RKK	Sosial- tjeneste	Vern for eldre	Annet
Henvist fra	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Politi	19	2	36	3	-	4	-	-	-
Sosialtjeneste	-	1	16	-	-	-	-	-	-
Helsevesen	11	11	15	3	3	1	1	-	-
Barnevern	5	12	15	-	5	-	-	-	-
Familievern	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Krisesenter	-	3	18	-	1	2	1	-	1
Psykisk helsevern	1	4	4	1	-	-	1	-	-
RKK	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Skole/barnehage	2	3	6	-	1	-	-	-	-
Vern for eldre	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleie og omsorg	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Andre	27	2	-	-	3	1	-	2	-
Total	65	39	116	7	13	10	3	3	1
Andel av saker henvist fra andre	40%	11%	22%	20%	6%	29%	37%	14%	20%

¹⁰

Som vi ser av tabellen ovenfor er det i absolutte tall krisesentrene som får henvist flest saker. Slik var det også ved målingen i 2005. Ser vi derimot på andelen av alle henvendelser den enkelte instans har fått inn i løpet av måleuken som er henvist fra andre instanser, finner vi at det er barnevernet, sosialtjenestene og RKKene som får henvist den størst andel av sakene.

Ser vi på hvor den enkelte instans henviser til, får vi tilsvarende mønster.

¹⁰ Prosentueringsbasis er her det totale antallet henvendelser den enkelte instans har fått. Se tabell 3.3

Tabell 4.16 *Kontakt med andre instanser. Henvisninger til andre instanser. Absolutte tall.*

	Barne-vern	Familie-vern	Krise-senter	Lege-vakt	Politi	RKK	Sosial-tjeneste	Vern for eldre	Annet
Henvist til	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Politi	3	9	62	-	-	4	2	1	1
Sosialtjeneste	-	1	78	1	-	-	-	-	1
Helsevesen	3	5	46	3	7	-	2	1	-
Barnevern	12	11	35	2	15	-	-	-	-
Familievern	3	1	22	1	1	-	1	-	1
Krisesenter	1	3	5	1	1	1	1	-	-
Psykisk helsevern	2	2	22	-	1	-	1	-	-
RKK	1	1	5	1	-	-	-	-	-
Skole/barnehage	1	-	18	-	1	-	-	-	-
Vern for eldre	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Pleie og omsorg	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Andre	2	5	56	-	1	3	-	2	2
Total	28	38	349	11	27	8	7	5	5
Andel av saker henvist til andre	17%	11%	67%	31%	12%	23%	87%	24%	100%

Også når vi ser på henvisning fra instansen ser det ut til at det er familievern, politi og barnevern som er i minst berøring med andre instanser. Krisesentrene er den instansen som skårer høyest når det gjelder å henvise henvendelsen videre til andre instanser. Dette er også på mange måter Krisesentrens oppgave i og med at sentrene per dags dato har i oppgave å bistå med informasjon om aktuelle hjelpeinsatser klientene kan henvende seg til. Av oversikten ser vi at dette også gjelder sosialkontorene, men her er tallene så små at det er vanskelig å trekke noen absolutt konklusjon om dette.

5 De registrerte henvendelsene

5.1 Opplysninger om den utsatte

I dette kapitlet presenterer vi hvilke typer henvendelser instansene mottok i den aktuelle måleuken. Utgangspunkt for analysene i dette kapitlet er den utsatte og ikke henvendelsene som i kapittel 4. I kapittel 4 så vi nærmere på forhold knyttet til henvendelsene til de ulike instanstypene, i dette kapitlet ser vi nærmere på forhold knyttet til de som er utsatt for volden som henvendelsene gjelder. Som vist i kapittel 4 ble det registrert 1357 henvendelser til 171 ulike instanser i løpet av måleuken. Flere av henvendelsene gjaldt flere ofre. Som vi skal se av tabell 5.1 blir derfor antallet ofre i denne målingen høyere enn antallet henvendelser.

Hvem er den voldsutsatte?

I tabellen nedenfor ser vi at i 79,9 prosent av henvendelsene som ble registrert i måleuken var de voldsutsatte kvinner/jenter og at i 16,5 av de registrerte henvendelsene var de utsatte menn/gutter. I omlag 75 prosent av det totale antallet henvendelser var de voldsutsatte over 18 år. Ca. 65 prosent av disse igjen var kvinner.

Tabell 5.1 *Voldutsatt – kjønn og alder. Absolutte tall og prosent.*

	Mann		Kvinne		Kjønn ikke oppgitt		Total	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
0-6 år	28	2,0	59	4,3	7	0,6	94	6,8
7-14 år	59	4,3	55	4,0	5	0,4	119	8,6
15-17 år	23	1,7	37	2,7	1	0,0	61	4,4
18-25 år	22	1,6	184	13,3	6	0,5	212	15,4
26-39 år	41	3,0	403	29,2	16	1,2	460	33,4
40-59 år	38	2,7	289	20,9	10	0,7	337	24,4
60-79 år	11	0,8	33	2,4	2	0,1	46	3,4
Over 80 år	1	0,0	10	0,7	1	0,0	12	0,8
Vet ikke/ikke opplyst	4	0,3	33	2,4	2	0,1	39	2,8
Total	227	16,5	1103	79,9	50	3,6	1380	100

Andre studier viser også tilsvarende tall som vi ser i tabellen ovenfor. Det er kvinner som rapporterer å være mest utsatt for vold i nære relasjoner. Resultatet avhenger likevel i stor grad av design på undersøkelsen. Det vil si at avhengig av hvem man spør, hvordan man spør etc. vil man kunne oppnå ulike resultater. Det er derimot også stor sannsynlighet for at færre menn enn kvinner søker hjelp og/eller anmelder slike saker. Det kan derfor være grunn til å tro at det er en viss underrapportering når det gjelder vold mot menn i nære relasjoner.

I og med at voldsmålingen henvender seg til hjelpeinstanser som primært benyttes av kvinner vil bildet av hvem, altså hvilket av de to kjønn som er mest utsatt, kunne farges av dette. Flere undersøkelser fra blant annet USA viser en like høy frekvens av opplevd vold i familien blant menn og kvinner. I NIBR undersøkelsen 2005 fant man at det på årsbasis var liten eller ingen forskjell mellom kvinner og menn når det gjaldt utsatthet for maktbruk fra partner (5,6 prosent menn og 5,7 prosent kvinner). I et livsløpsperspektiv fant man derimot noe større forskjeller. Etter fylte 15 år var det 27,1 prosent kvinner og 21,8 prosent menn som hadde vært rammet av minst en maktform. Både i rapporten fra Oslo undersøkelsen om Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep og i rapporten fra NOVA om vold og overgrep mot barn og unge påpekes det derimot at det kan se ut til at menn og gutter i større grad enn kvinner og jenter glemmer egne offeropplevelser i årens løp. Dette igjen forklares blant annet med at jenter og kvinner opplever fysiske krenkelser som mer

alvorlig og derfor husker dem bedre når de senere blir stilt spørsmål om slike opplevs. (Haaland, Clausen og Schei 2005). Vi kan ikke hente tilsvarende opplysninger ut av voldsmålingen. Derimot kan vi se på hvorvidt kvinner og menn blir utsatt for gjentakende voldshandlinger fra samme person/utøver og hvor ofte volden skjer i de rapporterte sakene.

5.2 Opplysninger om volden

Hva slags type vold?

Av de henvendelser som kom inn til instansene i løpet av måleuken, var det en noe større andel menn enn kvinner som hadde vært utsatt for fysisk vold. Tilsvarende fant man også i målingen i 2005. Når det gjelder psykisk vold, trusler om vold og økonomiske og/eller materielle overgrep finner vi en noe høyere andel henvendelser som gjelder kvinner enn menn. Andelen henvendesler som gjelder seksuell vold/voldtekt er fire ganger høyere for kvinner sammenlignet med menn.

Tabell 5.2 *Voldstyper og voldsutsattes kjønn. Prosent¹¹.*

	Mann (N=227)	Kvinne (N=1103)	Kjønn ikke oppgitt (N=50)
Fysisk vold	72	65	62
Seksuell vold/voldtekt	4	16	22
Psykisk vold	44	68	68
Trusler om vold	37	46	62
Økonomisk/materielt overgrep	12	18	18
Annet	4	6	6

I følge tabellen over er det altså flere menn enn kvinner som henvender seg om utsatthet for fysisk vold i løpet av måleuken. Også i målingen fra 2005 finner vi tilsvarende tall. Ser vi på det totale voldsbildet, det vil si hva vi vet om menns og kvinners utsatthet for vold er dette ikke et overraskende funn. En stor andel av den volden menn utsettes for og rapporterer inn om er fysisk vold.

¹¹ Den totale prosentandelen for hver aldersgruppe overstiger 100 prosent fordi det i hver enkelt henvendelse kan gjelde en person som har vært utsatt for flere typer voldshandlinger.

Vi vet med sikkerhet at flere menn enn kvinner blir utsatt for fysisk vold. I undersøkelsen av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep fant man at 57 prosent av mennene og 42 prosent av kvinnene hadde mottatt alvorlige trusler, blitt påført fysisk vold og/eller vært utsatt for alvorlig seksuell viktisering etter fylte 16 år (Pape og Stefansen 2004). Dette er vold registrert uavhengig av relasjon til utøver.

Tabell 5.3 *Voldstyper og alder. Prosent*¹².

	0-6 år	7-14 år	15-17 år	18-25 år	26-29 år	40-59 år	60-79 år	Over 80 år	Alder ikke oppgitt
Fysisk vold	66	71	69	69	63	67	57	33	69
Seksuell vold/ voldtekt	9	8	8	23	14	15	17	-	15
Psykisk vold	57	54	44	70	68	66	57	83	62
Trusler om vold	43	42	31	53	47	45	30	25	33
Økonomisk/ materielt overgrep	6	8	13	17	20	18	24	42	15
Annet	3	3	5	9	6	6	4	17	8

Tabellen over viser hvor stor andel av de voldsutsatte i de ulike aldersgruppene som utsettes for ulike typer vold. Den fysiske volden er i følge denne målingen rimelig jevnt fordelt mellom de ulike alderskategoriene. Det rapporteres altså at alle aldersgruppen er omtrent like mye utsatt for fysisk vold i nære relasjoner i løpet av måleuken. Når det gjelder den seksuelle volden er det særlig aldersgruppen 18-25 år som henvender seg om dette. Tilsvarende gjelder også for psykisk vold. Trusler om vold er det også aldersgruppen 18-25 år som henvender seg mest om, men det er de over 80 år som i følge målingen er mest utsatt for økonomisk og/eller materielle overgrep.

¹² Den totale andelen for hver aldersgruppe overstiger 100 prosent fordi hver registrerte person kan ha vært utsatt for flere typer vold.

Hvor finner volden sted?

Tabell 5.4 *Henvendelser som gjelder vold i eget hjem. Absolutte tall og prosent (N=1380).*

	Mann		Kvinne		Kjønn ikke oppgitt		Total	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
0-6 år	24	86	53	89	7	100	84	89
7-14 år	54	92	44	80	5	100	103	87
15-17 år	14	61	28	76	1	100	43	70
18-25 år	11	50	131	71	6	100	148	70
26-39 år	26	63	339	84	13	81	378	82
40-59 år	27	71	248	85	10	100	285	85
60-79 år	8	72	25	76	2	100	35	76
Over 80 år	1	100	8	80	1	100	10	83
Ikke opplyst	1	25	22	67	2	100	25	64
Total	166	73	898	81	47	94	1111	80

Som vi ser av tabellen er det slik at 80 prosent av henvendelsene gjelder vold i eget hjem. I 2005 gjaldt dette 84 prosent av henvendelsene. Som det ble understreket i i rapporten fra 2005 er det ikke så rart at vi finner så høye tall for vold i eget hjem i og med at vi måler vold i nære relasjoner. Vi ser at det er noen flere kvinner enn menn som oppgir å ha vært utsatt for vold i eget hjem.

Tabell 5.5 *Andre arenaer for vold. Prosent.*

	Mann (N=227)	Kvinne (N=1103)	Kjønn ikke oppgitt (N=50)	Total
I annen privat bolig	9	13	2	12
På offentlig sted	18	12	4	12
Institusjon	2	1	8	2
Arbeidsted/skole etc.	2	2	4	2
Serveringssted, hotell etc.	5	3	2	3
Annet sted	3	4	-	4
Truslar via telefon/brev/e-post/SMS	13	16	8	15
Ikke opplyst	1	3	2	3

Tabellen over viser hvilke andre steder enn i eget hjem volden som er registrert i løpet av måleuken har funnet sted. Det er viktig å presisere at det her er snakk om registrerte henvendelser og ikke voldsepisoder.

Formålet med å stille spørsmålet om når volden skjedde sist gang er å få en indikasjon på når i ”hendelsesforløpet” personer utsatt for vold i nære relasjoner henvender seg til hjelpeapparatet.. Vi ser av tabellen nedenfor, slik vi også fant i 2005 at henvendelsene til hjelpeapparatet i stor grad gjaldt personer som relativt nylig hadde vært utsatt for vold. Over 80 prosent hadde vært utsatt for vold for mindre enn et år siden.

Tabell 5.6 *Når skjedde volden/truslene sist gang. Absolutte tall og prosent.*

	Antall	Prosent
Mindre enn en uke siden	559	41
Mindre enn en måned siden	302	22
Mindre enn et år siden	266	20
Mindre enn fem år siden	98	7
Mer enn fem år siden	22	2
I barndommen	31	2
Ikke opplyst	79	6
Total	1357	100

5.3 Opplysninger om voldsutøver(ne)

Hvem er voldsutøveren?

Til sammen er det oppgitt 1565 ulike utøvere i de 1357 henvendelsene. Det er altså flere saker med mer enn en utøver, i den hvor det ble oppgitt flest utøvere var det til sammen seks ulike utøvere.

I tabellen nedenfor ser vi at voldsutøveren i all hovedsak er en mann.

	Antall	Prosent
Ukjent	81	5
Mann	1290	82
Kvinne	194	12
Total	1565	100

Dette samsvarer både med tall fra målingen i 2003 og i 2005.

For 1231 av utøverne ble det også oppgitt alder. Det store flertallet av mannlige voldsutøvere finner vi i aldersgruppen 26-59 år. Sammenligner vi dette med de to norske undersøkelsene om vold og vold i parforhold finner vi det samme mønsteret der. Man fant at det i

all hovedsak var menn som var utøvere, både i forhold til kvinners og menns offeropplevelser. Samtidig viste undersøkelsen av Oslobefolkningen at menn hovedsakelig rettet volden mot andre menn (Pape og Stefansen 2004).

Tabell 5.7 *Voldsutøver(ne) – kjønn og alder. Absolutte tall og prosent.*

	Mann		Kvinne		Kjønn ikke oppgitt		Total	
	N=	Prosent	N=	Prosent	N=	Prosent	N=	Prosent
Under 15 år	12	0,9	2	0,1	1	-	15	1,2
15-17 år	45	3,6	7	0,5	1	-	53	4,3
18-25 år	97	7,8	20	1,6	11	0,8	128	10,3
26-39 år	401	32,5	73	5,9	8	0,6	482	39,1
40-59 år	417	33,8	54	4,4	14	1,1	485	39,3
60-79 år	59	4,7	4	0,3	-	-	63	5,1
Over 80 år	3	0,2	2	0,1	-	-	5	0,7
Total	1034	84	162	13,2	35	2,8	1231	100

5.4 Opplysninger om relasjonen mellom voldsutsatt og voldsutøver(e)

Relasjon mellom voldsutsatt og voldsutøver

Tabell 5.8 *Tilknytning til voldsutøver, voldsutsattes kjønn og alder. Absolutte tall.*

Den voldsutsattes alder	Den voldsutsatte er kvinne (N=1103)								
	Partner (ektefelle, samboer, kjærestet)	Tidlegare partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	Mor	Far	Sønn	Datter	Annet familie-medlem	Andre	Vet ikke/ ikke opplyst
0-6 år	3	0	0	0	1	52	0	0	0
7-14 år	0	0	0	0	1	47	0	0	1
15-17 år	4	1	3	9	1	15	0	0	0
18-25 år	84	27	2	17	0	30	0	0	11
26-39 år	254	106	9	7	6	13	0	0	6
40-59 år	166	70	16	4	8	16	1	0	5
60-79 år	17	2	2	0	2	0	0	0	0
Over 80 år	1	0	3	0	0	0	0	0	2
Ikke opplyst	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	529	206	35	37	19	173	1	0	25

Den voldsutsattes alder	Den voldsutsatte er mann (N=227)								
	Partner (ektefelle, samboer, kjærestet)	Tidligere partner (ektefelle, samboer, kjæreste)	Mor	Far	Sønn	Datter	Annet familie-medlem	Andre	Vet ikke/ikke opplyst
0-6 år	1	0	0	0	27	0	0	0	0
7-14 år	1	0	0	0	53	0	1	1	0
15-17 år	0	0	0	3	8	0	0	0	1
18-25 år	5	1	0	0	3	0	0	0	2
26-39 år	9	12	0	1	5	1	0	2	8
40-59 år	15	4	2	5	3	0	0	0	1
60-79 år	5	0	1	0	1	0	0	0	0
Over 80 år	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ikke opplyst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	36	17	3	10	100	1	1	3	12

Som vi ser er kvinnene som var registrert av hjelpeapparatet i løpet av måleuken i større grad utsatt for vold fra partner eller tidligere partner. For aldregruppen under 18 år som var i kontakt med hjelpeapparatet er disse i all hovedsak utsatt for vold fra mor og/eller far.

5.5 Lignende vold tidligere

Tabell 5.9 *Henvendelser der personen har opplevd lignende vold fra samme voldsutøver tidligere. Absolutte tall og prosent.*

	Antall	Prosent
Nei	124	9
Ja, en gang	36	3
Ja, flere ganger	623	47
Ja, i flere år	285	22
Vet ikke/ikke opplyst	251	19
Total	1319	100

Av tabellen over ser vi at 72 prosent av henvendelsene som ble registrert i løpet av måleuken gjaldt vold fra samme utøver. Bare ved 9 prosent av henvendelsene har personen henvendelsen gjelder ikke vært utsatt for vold fra samme voldsutøver tidligere. Sammenligner vi disse tallene med tallene fra 2005 finner vi at det er tilnærmet like mange henvendelser da som nå som gjelder utsatte som har opplevd lignende vold fra samme utøver tidligere (73 prosent). Disse resultatene kan tyde på at det fortsatt er mange som ikke kontakter

hjelpeapparatet før de har levd med vold og trusler over lengre tid.

6 Barns kontakt med hjelpeapparatet

I den aktuelle måleuken ble det registrert 274 henvendelser der hovedsubjekt i saken var barn under 18 år. Dette er over dobbelt så mange som ved målingen i 2005. Av det totale antallet utsatte som ble registrert i måleuken (N=1380) utgjør barn under 18 år 20 prosent. Disse barna fordelte seg på instanstypene som vist under.

Tabell 6.1 *Barn med egne saker registrert i hjelpeapparatet. Absolutte tall og prosent.*

	Antall	Prosent
Barnevern	113	41
Familievernkontor	55	20
Legevakt/overgrepsmottak	6	2
Krisesenter	64	24
Politi	34	13
RKK	1	-
Annet	1	-
Total	274	100

Som nevnt ovenfor er det en betraktelig økning i antallet henvendelser som gjelder barn under 18 år sammenlignet med 2005. Antallet henvendelser registrert i barnevernet er nesten tredoblet, tilsvarende gjelder også krisesentrene som i 2005 kun registrerte 19 henvendelser som gjaldt barn under 18 år. Familievernet har doblet antallet registrerte henvendelser fra 2005, mens legevaktene, som ikke hadde noen registrerte henvendelser på barn under 18 år verken i 2003 eller 2005, nå er registrert med seks saker.

Det er ikke noen holdepunkter ut fra tilgjengelig kunnskap for å anta at barn i Norge er mer utsatt for vold i 2008 enn i 2005 og 2003. Økningen i antallet henvendelser om utsatte barn må derfor vurderes som positiv. Det kan se ut til at flere hjelpeinstanser nå er oppmerksomme på saker som omhandler barn direkte. Noe av årsaken til økningen kan også være at det kommer flere saker inn, det vil si at det er flere som velger å henvende seg til hjelpeapparatet, enten barnet selv, eller andre på vegne av barnet. I tillegg til dette kan det være at hjelpeapparatet har blitt flinkere til å sette riktige ”merkelapper” på det barnet eller andre på vegne av barnet henvender seg om.

Ser vi på aldersfordelingen når det gjelder voldsutsatthet for barn under 18 år får vi følgende fordeling¹³.

Tabell 6.2 *Voldsutsatt barn og kjønn. Absolutte tall og prosent.*

	Gutt		Jente	
	Antall	%	Antall	%
0 – 6 år	28	25	59	39
7 - 14 år	59	54	55	36
15 - 17 år	23	21	37	25
Total	110	100	151	100

I følge Barnevernsstatistikken fra Statistisk Sentralbyrå ble det i 2005 igangsatt nye tiltak hos 394 barn på grunn av fysisk mishandling (Statistisk sentralbyrå, 2006). I en ny norsk rapport om ungdoms utsatthet for fysisk og seksuell vold fant man at 3,3 prosent av guttene og 4,6 prosent av jentene hadde opplevd vold fra voksne. I alt 1,6 prosent av guttene og 6,1 prosent av jentene hadde opplevd seksuelle overgrep. Om dette var overgrep fra voksne ungdommen var i en nær relasjon til sies det ingenting om. Finnmark hadde høyeste andeler utsatt for seksuelle overgrep (rundt 9 prosent for jenter) og vold fra voksne (rundt 6 prosent for jenter) (Schou, Dyb og Graff-Iversen 2007). I en undersøkelse fra NOVA om vold og overgrep mot barn, fant man at 20 prosent av jentene og 14 prosent av guttene hadde blitt slått av en voksen minst en gang i løpet av oppveksten. Også studier fra Sverige gir liknende indikasjoner på omfanget av fysisk vold mot barn. En undersøkelse blant svenske barn og ungdommer viste at 4 prosent av 10–12 åringer og 7 prosent av 20-åringer hadde vært utsatt

¹³ Det er ikke registrert kjønn i totalt 13 henvendelser som gjelder barn under 18 år.

for voldshandlinger (inkludert fysisk straff) fra egne foreldre én eller flere ganger (BRÅ-rapport 2000:15; SOU 2001:18; SOU 2001: 72).

Når man ser på forskjeller i forhold til utsatthet blant gutter og jenter er det ved flere anledninger påpekt at det kan virke som at jenter og kvinner opplever fysiske krenkelser som mer alvorlig enn det gutter og menn gjør og at dette virker inn på rapportering av slike hendelser (Pape og Stefansen 2004, Mossige og Stefansen 2008).

Etter initiativ fra FNs høykommissær for menneskerettigheter, UNICEF og WHO, har det blitt gjennomført en verdensomspennende studie av vold mot barn (Pinheiro, 2006). Den endelige rapport viser at mye av volden mot barn fortsatt er skjult, hemmeligholdt, underrapportert og mangelfullt registrert.

Tabell 6.3 *Typer vold som barn var utsatt for. Absolutte tall og prosent. (N=274)*

	Antall	Prosent
Fysisk vold	189	69
Seksuell vold/voldtekt	23	8
Psykisk vold	145	53
Trusler om vold	109	40
Økonomisk/materielt overgrep	23	8
Annet	10	4

I tabellen over overstiger totalsummen det totale antallet henvendelser som gjaldt barn fordi barna har vært utsatt for flere typer vold. I nærmere 70 prosent av henvendelsene som gjelder barn hadde barna vært utsatt for fysisk vold. Kun i 8 prosent av henvendelsene hadde barna vært utsatt for overgrep av seksuell karakter. Ved målingen i 2005 gjaldt dette dobbelt så mange av henvendelsene (19 prosent). Samtidig ser vi en økning i antallet henvendelser som omfatter psykisk vold og trusler om vold.

I Norge ble det i 2006 anmeldt totalt 564 tilfeller av seksualforbrytelser mot barn fra 0-9 år og 1364 tilfeller mot barn i alderen 10-19 år. Mye tyder imidlertid på at hjelpeapparatet bare får kjennskap til en begrenset del av overgrepssakene og at ansatte i

hjelpeapparatet fortsatt ikke er tilstrekkelig oppmerksomme på problematikken¹⁴.

Hvem er det så som utsetter barna for volden?

Tabell 6.4 *Utøvers kjønn. Absolutte tall og prosent (N=308)*

	Antall	Prosent
Mann	234	76
Kvinne	6	21
Ikke oppgitt	8	3

Som for hele utvalget er voldsutøver en mann i langt de fleste tilfellene. Men andelen kvinner er her noe større sammenlignet med det totale utvalget. I NOVA rapporten om vold og overgrep mot barn fant man at 20 prosent oppga minst en gang å ha blitt fysisk krenket av mor mens bare 14 prosent oppga å ha blitt fysisk krenket av far noen gang (Mossige og Stefansen 2008). Det kan derfor se ut til at overgrep fra kvinnelige overgripere i mindre grad medfører kontakt med de ulike instansene.

Tabell 6.5 *Utøvers alder. Absolutte tall og prosent (N=263).*

	Antall	Prosent
Under 15 år	9	3
15-18 år	20	8
19-25 år	17	7
26-39 år	122	46
40-59 år	87	33
60-79 år	8	3
Over 80 år	-	-

De aller fleste barn var utsatt for vold fra personer i aldersgruppen 26-59 år. Det vil si den aldersgruppen som foreldre i hovedsak befinner seg i. I 2005 fant man tilsvarende tall, i tillegg fant man at mor eller far var hyppigst registrert som utøvere. Som tidligere omtalt har det vært vanskelig å komme opp med eksakte tall på relasjon mellom utøver og barnet som er utsatt. Det vi vet er at av de 274 henvendelsene som gjelder barn under 18 år er det 218 henvendelser som gjelder vold fra enten far eller mor. For de resterende henvendelsene kan vi ikke si noe om relasjon mellom barn og utøver.

¹⁴

http://www.nkvts.no/temasider/tema_barn/Seksuelle_overgrep/So_Definisjoner_omfang.htm

Tabell 6.6 *Barn og relasjon til utøver. Absolutte tall og prosent (N=218).*

	Voldsutøvers kjønn			
	Far		Mor	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Gutt	69	31	29	13
Jente	90	41	30	14
Total	159	73	59	27

Nærmere 80 prosent av henvendelsene som gjelder barn under 18 år omhandler altså vold mot barn fra mor eller far. Det foreligger i norsk sammenheng lite kunnskap om hvilke grupper av barn som rammes eller hvilke barn som er spesielt utsatt i forhold til denne type vold. Norsk forskning har pekt på at fysisk mishandling foregår i alle sosiale lag, men at forekomsten av vold øker med lav utdanning, arbeidsløshet og økonomiske problemer. Andre risikofaktorer er knyttet til om det forekommer vold mellom mor og far. I en familie der det forekommer partnervold er også barnets risiko for å bli utsatt for fysiske overgrep betydelig høyere sammenlignet med familier der det ikke forekommer (Seidel, 1995). I en nylig publisert rapport om forebygging av vold i oppdragelsen (NKVTS 2008) refereres det til en rapport basert på helseundersøkelser blant ungdom i 6 fylker (Schou, Dyb og Graff-Iversen 2008) kom det frem at ungdom med far med ikke-vestlig bakgrunn var mer utsatt for vold fra voksne enn ungdom med norskfødt far; tallene var henholdsvis 6,7 prosent versus 2,7 prosent for guttene og 7,4 prosent versus 4,1 prosent for jentene. I NOVA undersøkelsen om vold og overgrep mot barn og ungdom påpekes det at man bør styrke innsatsen mot ulike marginaliseringsprosesser særlig når det gjelder fattigdom og rus, for å forebygge vold (Mossige og Stefansen 2007). Også annen norsk forskning (Pape og Stefansen 2004, Haaland, Clausen og Schei 2005) understreker sammenhengen mellom voldeksponering og levekår.

Tabell 6.7 *Utsatt for lignende vold tidligere fra samme voldsutøver. Absolutte tall og prosent.*

	Antall	Prosent
Nei	17	6
Ja, en gang	8	3
Ja, flere ganger	141	52
Ja, i flere år	33	12
Vet ikke/ikke opplyst	73	27
Total	272	100

Bare seks prosent av barna i materialet hadde ikke opplevd lignende vold fra samme utøver tidligere. Mer en halvparten av henvendelsene gjaldt barn som hadde vært utsatt for vold flere ganger fra samme utøver, 12 prosent over flere år fra samme utøver. Dette stemmer godt overens med tallene fra 2005. I NOVA undersøkelsen om vold og overgrep mot barn og ungdom fant man at 2 prosent av av både jentene og guttene rapporterte om høyfrekvent utsatthet, det vil si at de var blitt slått av en voksen i familien mer enn 10 ganger i løpet av oppveksten (Mossige og Stefansen 2008).

Volden som barna i målingen rapporterte å ha opplevd fant sted i eget hjem i 71 prosent av tilfellene. I 22 prosent av tilfellene fant volden sted i annen privat bolig og i 29 prosent av tilfellene på offentlig sted. En forholdsvis høy andel omfattet også å ha vært utsatt for trusler via telefon/brev/e-post eller SMS.

Tabell 6.8 *Hvor fant volden sted? Absolutte tall.*

	Gutt	Jente	Total
	Antall	Antall	Antall
I eget hjem	92	125	217
I annen privat bolig	7	15	22
På offentlig sted	17	12	29
Institusjon	2	1	3
Arbeidssted, skole etc.	2	2	4
Serveringssted, hotell etc.	2	3	5
Annet sted	2	3	5
Truslar via telefon/brev/e-post/SMS	8	6	14
Vet ikke/ikke opplyst	3	5	8
Total	135	172	307¹⁵

¹⁵ Det totale antallet barn i denne tabellen blir høyere enn det totale antallet barn utsatt fordi noen barn kan ha opplevd vold på flere arenaer

Av tabellen nedenfor ser vi at ca 50 prosent av barna som ble registrert med egne henvendelser (som hovedsubjekt) i kampanjeuken hadde vært registrert hos den aktuelle instansen også på et tidligere tidspunkt. 37 prosent var nye saker mens det i 12 prosent av sakene ikke var oppgitt om det var nye henvendelser eller tidligere registrerte saker. Andelen registrert og nye henvendelser var tilnærmet lik for gutter og jenter.

Tabell 6.9 *Registrert eller ny bruker. Prosent.*

	Gutt		Jente		Total	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Registrert bruker	55	50	74	49	129	51
Ny bruker	41	38	59	39	100	37
Ikke opplyst	13	12	17	12	30	12
Total	109	100	150	100	259	100

Når det gjelder kontakt med instansen tidligere i kampanjeuken finner vi også her at andelen av henvendelsene der dette var registrert er tilnærmet lik for barnesakene som for de sakene hvor den utsatte var over 18 år.

Tabell 6.10 *Kontakt med instansen tidligere i kampanjeuken. Prosent.*

	Nei	En gang	To ganger	Tre eller flere ganger
Barn	84	11	3	2
Over 18 år	76	14	4	6
Hele utvalget	77	14	4	6

Tabellen under viser hvilke andre instanser ut over registreringsinstansen som har hatt befatning med den aktuelle hendelsen/saken, enten denne kontakten fant sted før eller under måleuken.

Tabell 6.11 *Kontakt med andre instanser i saker som omhandler barn. Absolutte tall.*

	Barne- vern	Familie- vern	Krise- senter	Lege- vakt	Politi	RKK	Sosial- tjeneste	Vern for eldre	Annet
Også i kontakt med	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Politi	25	8	18	-	6	1	-	-	1
Sosialtjeneste	4	-	16	-	1	-	-	-	-
Helsevesen	12	10	11	-	3	1	-	-	-
Barnevern	23	22	19	1	15	1	-	-	-
Familievern	9	6	5	-	-	1	-	-	-
Krisesenter	12	-	11	-	-	-	-	-	-
Psykisk helsevern	3	4	1	-	-	-	-	-	-
RKK	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skole/barnehage	26	12	15	-	3	-	-	-	-
Vern for eldre	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleie og omsorg	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre	7	1	1	-	-	-	-	-	-
Total	122	63	98	1	28	4	-	-	1

Vi ser at det er barnevernet og krisesentrene som har vært hyppigst involvert i henvendelsen/saken.

6.1 Barn utsatt/vitne

Hvis hovedsubjektet i henvendelsen var en voksen skulle det i tillegg til alle spørsmål som gjaldt hovedsubjektet selv også kartlegges om vedkommende hadde barn under 18 år. Dersom så var tilfelle ble instansen bedt om å registrere tallet på barn i ulike alderskategorier. I tillegg til de henvendelsene der barn var hovedsubjekt (omtalt ovenfor), kommer altså alle de henvendelsene som er registrert på søsken eller foreldre utsatt for vold. Disse barna omtales som vitner men også som utsatt fordi vi vet at barn som er vitner ofte selv også er utsatt. Begrepet utsatt viser også til det at barnet har sett, hørt, vært til stede eller vært i huset ved voldsepisodene som i seg selv kan føre til store konsekvenser for barnet på sikt.

I år stilte vi spørsmålet om det var barn involvert på en litt annen måte enn tidligere. Vi stilte spørsmål om den utsatte hadde barn/søsken under 18 år. Dette for å få registret om det i det hele tatt var barn under 18 år i huset. Vi har på bakgrunn av nyere forskning om "barn vitne" valgt å anse barn som vitner hvis de i det hele tatt har vært i huset under en voldsepisode. Hvis den utsatte har barn, definerer vi altså barnet som vitne (og utsatt) fordi det skal mye til for at barna ikke en eller annen gang og/eller ved flere anledninger får med seg det som skjer i hjemmet.

Tabell 6.12 *Har den utsatte barn/søsken under 18 år? Absolutte tall og prosent.*

Har den utsatte barn/søsken under 18 år?		
	Antall	Prosent
Ja	771	59
Nei	380	29
Vet ikke	157	12
Total	1308	100

¹⁶

¹⁶ I 72 skjemaer er det ikke registrert noen opplysninger

Totalt er det registrert at 1382 barn er involvert i voldshendelsene som rapporteres inn i løpet av uken. Sammenlignet med målingen i 2005 (N=1179) ser vi en økning i antallet henvendelser der barn er involvert. I tillegg til dette kommer de barna som er direkte utsatt for vold (se tabell 6.1).

Tabell 6.13 *Har den utsatte barn/søsken som er vitne til vold/utsatt for vold og intans. Absolutte tall.*

	Totalt antall henvendelser	Vitne/utsatt barn 0-6 år	Vitne/utsatt barn 7-14 år	Vitne/utsatt barn 15-17 år	Alder ikke oppgitt	Total Vitne/utsatt barn
Barnevern	161	75	78	17	17	187
Familievern	346	185	167	53	40	445
Krisesenter	519	221	156	61	74	512
Legevakt	35	6	3	1	11	21
Politiet	227	59	70	19	33	181
RKK	35	3	6	-	17	26
Sosialtjeneste	8	5	1	-	-	6
Vern for eldre	21	-	-	-	1	1
Annet	5	1	1	1	-	3
Totalt	1357	555	482	152	193	1382

Det er særlig barnevern, familievern og krisesentrene som registrerer henvendelser der også barn på en eller annen måte er involvert. Særlig gjelder dette barn under 14 år. Som vi ser registrerer politiet også et forholdsvis stort antall henvendelser der barn er involvert. Tilsvarende finner vi også i målingen fra 2005.

Hva vet vi om barn vitne/utsatt fra andre undersøkelser? I NIBR – undersøkelsen fra 2005 fant man at barnet hadde sett eller hørt volden i en tredjedel av parforholdene med vold (Haaland, Clausen, & Schei, 2005). I NOVA undersøkelsen fra 2008 fant man at ni prosent av barna/ungdommen som ble spurt hadde vært vitne til minst en form for fysisk vold mot mor i løpet av oppveksten. Andelen som oppga at de hadde sett eller hørt far var blitt utsatt for en voldskrenkelse var noe lavere (4 prosent) (Mossige og Stefansen 2008).

Litteratur

- BRÅ-rapport 2000:15. *Barnmisshandel - en kartlegging av polisanmeldte brott mot barn* Stockholm: Brottsförebyggande Rådet.
- Haaland, T., Clausen, S.-E., og Schei, B. (2005). *Vold i parforhold - ulike perspektiver : resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- JD 2004 *Handlingsplanen Vold i nære relasjoner*.
- Mossige, S. og Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge. En selvrporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole*. Norsk institutt for oppvekst, velferd og aldring. Rapport 20/07.
- Pape, H., og Stefansen, K. (2004). *Den skjulte volden? : en undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep* (No. 82-8122-000-7). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Pinheiro, P. S. (2006). *World report violence against children*. Geneva: United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children. Lest 20.08 2007, fra <http://www.unicef.org/violencestudy/I. World Report on Violence against Children.pdf>
- Schou, L., Dyb, G. og Graff-Iversen, S. (2007). *Voldsutsatt ungdom i Norge – resultater fra helseundersøkelser i seks fylker*. Rapport 2007:8. Oslo: Folkehelseinstituttet og NKVTS.
- Seidel, J. (1995). *Barnet i Familien. Årsaker til og følger av omsorgssvikt*. Oslo: Sigma Forlag.

SOU 2001:18. *Barn och misshandel – En rapport om kroppslig bestraffning och annan misshandel i Sverige vid slutet av 1900-talet*. Stockholm: Komittén mot barnmisshandel.

SOU 2001: 72. *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda. Slutbetänkande från Kommittén mot barnmisshandel*. Stockholm: Socialdepartementet.

Statistisk sentralbyrå. (2006). *Nye barn med barnevernstiltak, etter alder og grunn til å setja i verk tiltak. 2005*. Oslo: Statistisk sentralbyrå. Lastet ned 20.08 2007, fra <http://www.ssb.no/emner/03/03/10/barneverng/tab-2006-08-29-08.html>.